

308291

ప్రతిదినము ప్రకటింపబడును.

VOL. I.
నంపుటము ౧

చెన్న పట్టణము 1914 సం॥ సెప్టెంబరు నెల 23 వ తేది బుధవారము.
ఆనంద నామ సంవత్సర ఆశ్వయుజ చవితి ర.

No. 158
సంచిక ౧౫౮

ఆనందా ఫౌంటెన్ వేనా.

౧౪ వన్నె బుగారు నిబ్బు చేర్చబడియున్నది. పెద్దకొఱాయి యున్నందువలన ఇంకి చాలాపట్టును. విద్యార్థులు వేలకొలది కొనుచున్నారు. వలయువారలు కాలయాపనమును చేయకకొందురు గాక. ఇయ్యది వెడల్పు నిబ్బుతోగాని సన్ననిబ్బుతోగాని విక్రయింపవగును. వెల. రు. 1-12-0. క్రిందవ్రాసియుండు విలాసమునకు వ్రాసి తెప్పించుకొనవచ్చును.

శృంగార నైషధము.

'నైషధం వివర్ణవధమ్' అని ప్రసిద్ధిచెందిన శ్రీహర్షుని నైషధమునకు తెనుగు. ఇది శ్రీనాథుని కృతి. అతి ప్రాథమిక విషయము, జగద్విధితము: ఈ పద్యములలో ఒక్కొక్కటిని టీకాతాత్పర్యములు, ఉదాహరణము, వ్యాకరణము, అలంకారము, నిఘంటు ఎచ్చలెచ్చలు ఏదేనికావలయునో సర్వమును చెప్పబడియున్నది. అతి సుందరమైన పటములకూడ చేర్చబడి మేలైన కాగితములు, చిన్నవైపున కలిగి మంచికాలిగోలైండు చేయబడి యున్నది. తపాలాఖర్చు ప్రత్యేకము వెల. రు. 3-8-0.

ఆర్. వేంకటేశ్వర్ అన్ కంపెనీ

ఆనందా ముద్రాలయము. బ్రాడ్వే, మదరాస్.

THE MASTERPIECE OF
GEORGE W. M. REYNOLDS.
Printed in bold types on Superior
Glazed Paper.

The repeated wishes of many a lover of best modern fiction, both Indians and Europeans from several parts of India, Burma and Ceylon, have induced us to undertake present ing in neat attractive volumes, printed on superior glazed paper in bold and beautiful type the following famous Novels of The Immortal Reynolds.

The Soldier's Wife.
In two volumes, now ready with illustrations
Price For two Vols. Rs

1-4-0 Postage As. 3. Extra.

The Faust. a Romance in two volumes. Each volume. As 12. Postage As. 2.

The first volume of Faust is ready for sale and the second is in print and will be sent soon to the purchasers of the first.

Superior Watch Co.,

Post Box 167, (A) Madras. E

పోస్ట్ జి సహ ఉచితము.

వీరవర్మరాజుకు మాలినియును.

ఒకపేచిత్రమైన కథ—చదువులచే మానసోల్లాసము కలుగ జేయుటయే గాక ఆరోగ్యమునకు కావలసిన స్వాభావికమైన కొన్ని విధులను అందుచెలిపి యున్నాము. కొరువారికి ఉచితముగా పంపబడును.

జాగుసేయక తక్షణమే వ్రాయుడు.

కైడ్యకాశ్రీ, మణిశంకర్ గోవిందజి.

అతంక నిగ్రహ భేషధాలయము.

22, బ్రాడ్వే, మదరాసు.

ది న వ త్రి క.
ప్రతిదినము 10 పైసలు విషయ ముండును.
చందా సం॥ నకు రూ. 12-0-0 8 మాసములకు రూ. 8-4-0
6 మాసములకు ,, 6-4-0 1 మాసమునకు ,, 1-2-0

క్రొప్టన్ ఇంజనీరింగు

కంపెనీ, మదరాసు.

ప్రింటింగు ప్రెస్సులు,

రయిసు మిల్లులు,

విండి మిల్లులు,

నీరుతోడు యంత్రములు,

మొదలగు వాటినిట్టిని ఆవిష్కరణ గాని, గ్యాసువలన గాని, నూనెవలన గాని, లేక విద్యుత్ శక్తి (ఎలక్ట్రిసిటీ) వలన గాని, నడపింపవలయు ననుచున్నారు

ఎస్టిమేటులకు, స్కిములకు

మాకు తప్పక వ్రాయవలసినది

మావద్ద ఎలక్ట్రికల్ సామానులు, జనరలు యింజనీరింగు సామానులు విశేషముగా గలవు.

మేము ఎంగల్ బ్రస్టు బూచిగేటింగు ఆయిలు లకు నడెంటులము.

చిరునామా:—

నెం 7, ఆర్మీనియన్ వీధి,

మదరాసు.

The Crompton Engineering Co.,

7, Armenian Street, MADRAS.

అమృతాంజనము

అన్ని నొప్పులకు పరమామృతము

ప్రతివారము వేలకువేలు విక్రయము.

సీసా 1-కి 0-3-0 అణాలు మాత్రమే

తెలనెప్పుల మాన్పును. వాయువుపోల్ల బాపును

సాధ్యమైనప్పుల బారదోలును. పోట్లపోగొట్టిన

వనమూలికలచే హిందూదేశమును

తయారుచేయబడు మంచిమందు.

సువాసనగలిగియుండును.

దీనిని విదేశములలోకూడ వాడుచున్నారు.

పంచభావచిట్టి చూచికోనిన మోసము గలగడు.

అమృతాంజనము డిపో, నెం. 109, ఫోర్టు బొంబాయి; లేక నెం. 9, జహంగీరువీధి, బార్లిటవున్ మద్రాసు.

బిర్ల

ఆకలిలేక

మల?

25

చిరునామా:— ఆంధ్రపత్రికా కార్యాలయము, పోస్టుబాక్సు

కలరాకు నిర్దోషధము

౧౦౦-కే-౯౯-గుణము.

తప్పక యేదశలోనున్ననుగాని కలరాను కుదుర్చును
మూత్రమును ధారాళముగను ఉష్ణముగను స్థిరముగను
వుంచును.

ఇతరదుర్గుణముల రానివ్వదు.

కర్పూరాద్యరిష్టం - బు-౧ 0-12-0. మాత్రమే.
విషాచి సంజీవిని - మా-౧౨

ప్యాకింగు పోస్టేజి వేరు.

అధికముగా గోరువారు దగ్గిరరైలుస్టేషనును దెలుపవలెను.

వైద్య రత్న పండిత డి. గోపాలాచార్యు,

ఎ. వి. యస్. వి. యం. బి.

ఆయుర్వేదాశ్రమం,

జి. టి. మదరాస్.

శ్రీలింగాం అక్షసు
పండిట్, మదరాస్.

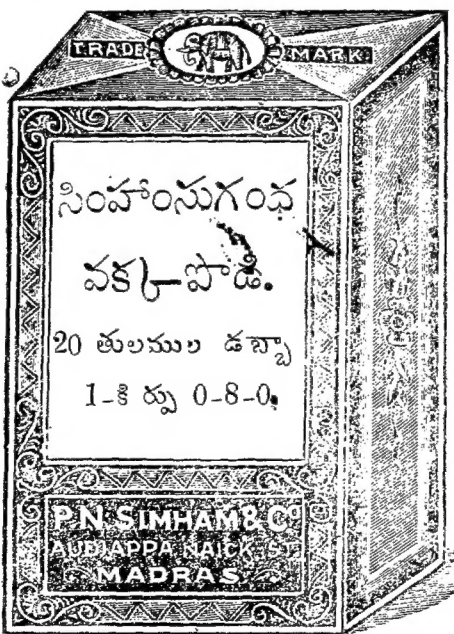
పాకెట్ లీవర్ వాచ్.

దీనికయము 6 1/2 మామకులలోనికి 2.14-0 లు మాత్రమే!
5 సంవత్సరములు గ్యారంటీ యివ్వబడును.

ఈ వాచ్ బల్బులమైన లీవర్ పరిశోధక నాణ్యమైన యంత్ర సామానులతో తయారై యిప్పుడే మాత్రముగాకచ్చి యున్నది. కొంచెమైనను కృత్యానములేకం దా సరియైన కాలక్రమము మా పించు వాచ్ యిదియే మిగుల సుందరమైనది. దీని 6 బహుళు తులనినః- (1) నాణ్యమైన చేలికడ్డ, (2) పరిమళమైన అత్తరు సీసా, (3) సర్పాకారమైన ఉంగరము, (4) గడియారపు గొలుసు, (5) వివిధమైన స్ట్రీపులు (6) దిక్కులుమాపెడు కంపోసు.

దయచేసి ఈకాగ్రమునకు వ్రాసి తెప్పించుకొనును.
బి. ఆర్. వెంకటరమణ అంకురంపెరి.
నెం. 7, కోపు వెంకటాచలయ్యర్ సుండు, మద్రాస్.

పి. ఎస్. సింహం. అంకు కో.,
ఆదియప్ప నాయకజీర్ణి, మద్రాసు.

వనోషధి సారసపరిల్లా

ఇది డహమునంద బుట్టి నెత్తురుగడ్డలను మరియు సకల చర్మరోగములను బాగుజేయును. తీళ్ళపోట్లు, చాతవ గుబొట్లు, రసపట్లు, రక్తవికారమువలన గలిగిన అన్ని రోగములను దీనివలన నయముగను. ఇంకా కాంతినిగలిగించును. నాడితంతువులకు పుష్టినిగలిగించును. నెత్తురును శుభ్రము చేయును. శరీరమునకు బలము, ఆరోగ్యము కలుగును. కే శరీరములో నొకవిధమైన మార్పు గనుపించును. రెండుసీసాలు సీసా వెల రూ. 1-4-0.

కె. కె. ఫననవాడి. నం. ౨. బొంబాయి
No. 144 Fanaswadi, No. 2. Bombay.

లక్ష్మి.

బలవర్ధక ఔషధము.

మెదడులో పటుత్వము లేకుండుట, శ్రీలు బెట్టిగా యెడ్చుట, మలబద్ధము, నిస్సారత, విర్యవృద్ధి, కెన్నెముకలో నొప్పి, పాలిపోవుట, నపుంసకత్వము మొదలగు వానిని కుదిర్చి శరీరమునకు బలమిచ్చును. ఇది డహములో కండలను పెంచును. నెత్తురుకు, మెదడుకు, రక్తనాళములకు విశేషము బలమొసంగును. మూడుబుద్ధు వాడవలసినది. మిలోగము నయముగను. మిరుక్రొత్తమనుష్యులయందట్లు కనపడదు.

లక్ష్మి మియంటియందు ప్రతినిమిదివారములకు భోజనము సామగ్గ్యమును, లేజన్యును ప్రసాదించును. మంచి ఆరోగ్యము మంచి డహపటుత్వము యుండుటవలన గల జీవితేచ్ఛ నిడి యొసంగును. బుడ్డి 1కి విలువ 2-4-0. మూడుబుద్ధు విలువ 6-4-0. లక్ష్మి టూనిక్ మాత్రము, 32 మాత్రముగల బుడ్డి 1-కి 2-0-0. సోలు ఏజెంటులు: **లక్ష్మీ హౌస్ డ్రగ్స్ షాపు**
నెం 106, మింట స్ట్రీటు, మదరాసు.

చక్కని సువాసనగల నెంట్లును ప్రేమించువారు

ఆటోదిల్ బహార్ (రిజిస్టరు)
అనుప్రాగ్దేయల కుడ్డేశింపబడిన అత్తరుపయోగింపవలయును. మనోహరమయినది, సువాసనగలది, చాలకాలము వాడవలయుండునది, కొన్ని ఏర్పరచబడిన పుష్పములనుండి మాత్రమే తయారు చేయబడినట్టిది. ఇందు మధ్యసారము చేర్చబడలేదు. నీచేతిరుమాలు మీదగాని, కోటుమీదగాని కొన్ని బొట్టును వేసికొనినయెడల సువాసనలో గూడినపుష్పతోటలోనే గూర్చుంటుండును. ఈ అద్భుతమైన వేయికముల పుష్పములనుండి తీయబడిన అత్తరు యొక్క సువాసనభరించుటకయి ఆటోదిల్ బహార్ యివ్వవని మీదగ్గిరినన్ను నాపుకేవల నడుగవలయును వారితావున లేజీని మాత్రవ్రాయుడు. చిన్న బుడ్డి విలువ 0-8-0, మధ్యతరగతిబుడ్డి 0-12-0, ప్లై బోన్స్ అత్తరుగల పెద్దసయి బుడ్డి 2-0-0 ఈ అత్తరులో మరగ బెట్టబడి ఘుమఘుమ టాడుచుండు కార్డులు డబ్బు 1-కి 0-10-0. వి. పి. ఖర్చుకొనువారే భరించవలయును.

సోలు ఏజెంటులు-ఆంగ్లో ఇండియన్ డ్రగ్ కెమికల్ కంపెనీ, 155 బామా మనీదు. బొంబాయి.
మదరాసు ఏజెంటు:- మెహత పురుషోత్తం మూర్తి నెం 29, చై నాబగారు రోడ్డు, ప్రవరు బజారు సమీపం మదరాసు.

సర్వజీవన్.

ధాతుపుష్టిమందు లన్నిటికి తల్లి.
ఇది సుంజీవనంట్టి ఒక వనమాళిక. ఇదియే మన భూక్తి కుల అతిరహస్యపు ఔషధము. దీనిప్రభావము కనుగొనవలయునన్న రాత్రి పరుండబోవు సమయమున పుచ్చుకొనిన కొన్ని నిమిగములలో దానిప్రభావము కనపడును. నపుంసకత్వము పోగొట్టుటకు యింతకుమించినది లేదు. జగ్జ్యోతియో దుర్బినియోగముచేతను మూత్రద్వారంబులకు సంధించిచేడి అనేకవ్యాధులను పోగొట్టుటలో రాజావంటిది. రక్తమును శుభ్రపరచి శరీరులకు పటుత్వమును దేహమునకు బలమును కాంతియు నిచ్చును. 20 విధములగు మేహములను మొదలంట నాళనము చేయుటలో సుంజీవనంట్టిది "సర్వజీవన్" వేడి శ్రీలు, పురుషులు, బాలురు, వృద్ధులు అందరును నుపయోగించవచ్చును. ఇది పుచ్చుకొనినయెడల వృద్ధాప్యము నశించి మిగుల బలమును ఆయాస్వర్థియుకలుగును.

వెల టిన్ను 1-కి 2-6-0 పోస్టేజి ప్రత్యేకము
ప్రాఫెసర్ జి. యస్. నాయుడు,
(13-5-14) కలియుగభీమ.
16 కృష్ణప్ప మొదలివీధి, తిరునల్లకేళి మదరాసు.

గ్లోబ్ కంపెనీవారి బొటన్ వ్రేలి ముద్రపెట్టెలు.

చాలా ప్రసిద్ధిగాంచినవి. వందలు వందలు విక్రయము. వెల పెట్టె 1కి రూ 1-4-0 పోస్టుఖర్చు వేరు ప్రాంమిసరి నోట్లు మొదలగువాటిమీద నిశానిదార్ల చే వ్రేలిముద్ర వేయుట సర్వత్ర ఆవలంబించుచున్నది. వర్తకులు, డిడ్డు, యిసాంబాద్ లోముగ్గు వారికి మిగుల ఉపయోగము.

గ్లోబ్ కంపెనీ, గుంటూరు.

సంక్షిప్త పాడి.

డబ్బీ 1 కి వెల 0-2-0, 12-కి రూ. 1-2-0.
పంటిసెప్పులకు దివ్యౌషధము. సువాసనగలిగి ఉండును. సర్వసామాన్యముగ వాడుటకు దగిడును. అమృతాంజనుడిపో పోర్టు బొంబాయి.

రెండుమూడు ఇండ్లు, ఆటంగ
యొక్క సౌఖ్యమును పు
బోర్డువారును, దీనిని
ఆక్రమణ చేసినయెడ
మూడ, మహావక్త
బడి

విశాఖపట్నము.

రద్యామ రాణీ గారు ఆరోజు
చవరికందరకు అన్నము
క్రొత్తమాచ్చెట్టులో దావాన
బాగుపడువరకు నివ రహజ్జ
రు సత్తమునకు పనులను

ఒకానొక క్రిమినల్ కేసులు ముద్దాయిమీద తేజవీ
దావాను విల్ద్రా చేసికొనుటకు పోలీసు ఇన్ స్పెక్టరుగా
రనుజువేదగా, పెర్మనెంట్ డివిజనుల మేజిస్ట్రేటుగారు తమ
సమ్మతమును తెలిపిరి. ఈ చర్య క్రమమైనదిగాదని తిరువల్లూరి

పట్టం మాలవాడ మా.కె.గ్రా.ట్రా.లో తప్పతూనిక గుండ్ల
గింపుచుండి నందులకు చార్జి చేయబడిన వర్తకు లగు
సా హెబు, ముహమ్మద్ ఖాసీం సా హెబు,
సా హెబు, ఇబ్రహీం సా హెబు అనునటుగులలో
ముగ్గురకు చెరి 5 రూపాయల వంతునను, నాల్గవ
రూపాయలును, అపరాధము విధింపబడెను.

I

I

II

III

లాహోరునందు ప్రచురముగు నొకపత్రికయం దీక్రింది
 యంశములు ప్రకటింపబడియున్నవి:—
 1911-వ సంవత్సరమునం దిండియాలో కాగితములు
 చేయు పరిశ్రమకాల లెనిమిది యుండినవి. వానిలో 4600
 మంది పనిచేయుచుండిరి. ఈ పరిశ్రమకాలలలో నాయెట్లు
 60000800 రతుల కాగితములు తయారైనవి. కాని, యూనై
 టెడ్ కింగ్డం, జర్మనీ, ఆస్ట్రీయా, బెల్జియం, మున్నగు విదేశ
 ములనుండి యాసంవత్సరమున 118 లక్షలరూపాయల సరకు
 ఇండియాలో దిగుమతిచేయబడినవి. యూనైటెడ్ కింగ్డము
 నుండి 68 లక్షలు. జర్మనీనుండి 26 లక్షలు ఆస్ట్రీయానుండి
 1 లక్షలు, బెల్జియమునుండి 5 లక్షలు, ఈవంతున సరకు
 ఇప్పటియధ్యక్షమయమునను, యూనైటెడ్ కింగ్డము
 నుండి పంపబడు సరకు పరిమాణమున భేదముండ దనుకొన్నను,
 తక్కినదేశములనుండి దిగుమతియగుచుండిన సరకును ఇండియా
 లోనే తయారుచేయుట సాధ్యమగునా? ఇంక నెక్కొక
 మూలధన ముంచి, యెక్కువ
 నిదే ఆయ్యది సాధ్యముకాదు. చాలమంది
 కాగితముతో గాని సరితూగలేని య
 చేయగల పరిశ్రమకాల యొకటిగా
 తరుణమున పరిశ్రమ నిభివృద్ధి కలుగ
 చేయుట కాపరిశ్రమకాల ప్రాప్తి
 చిహ్నము (ప్రేక్షమార్కు)గా
 గాన, ఇండియాలోని పరిశ్ర
 గల కాగితములను తయారు
 జయప్రదముగ పునరుద్ధరి
 తరుణమున ఇండియా, ని
 దై కమల్వేముగవృత్తాన
 మాదిరి కాపరింటన
 ముగను లెక్కచే
 వృద్ధిను కాల్య
 కాల్పబడి

ఆంధ్రవత్తిక.

ఆనందనామ సం॥ ఆశ్వయుజ శు ౪ లు
బుధవారము.

ఎవ్వెక్క దర్శనము.

ప్రతిదినమును యుద్ధపువార్త లేమియేమియని యాతుకతో నెరుచుచూచుచుండు మాచదువరులకు నేటిదినము యుద్ధపువార్తన మాకును దగులుట తటస్థించినదని తెలియజేయవలసినదని. నిన్న రాత్రి రిమూరమి 9 గంటలసమయమున ఎవ్వెక్క యుద్ధనామ సిపురపుట్టాల్పరమునుదరిసి గుండ్ల బుడి రెండు కిరుసలను నెక్కొలను రగల్చి కొంపరను జూపి కొంత సప్తము కలిగించి నెడలిపోయినది ప్రేలిక గాంబుగుండుల తునకలు మాకార్యాలయముననే పరికొనగలిగినారము. పశ్చిమమున కొంతదూరమునందు పూర్వముగ్గియున్న మాళేమున్నగు ప్రాంతములనుగూడ గుండ్లుపడినవనిచెప్పచున్నాము. ఇదియంతయు యుద్ధమునది కలదని మనలను హెచ్చరించుట ఆగంతకును. ఇంత మాత్రముచేత మనకేదియో నుత్పాతముకలుగ గలదని తలంపవలసిన యవసరములేదు. మేమిది సరికే వివరించినట్లు ఎవ్వెక్క తా నెల్లయిన బంగాళాఖాతమున నాంధ్రాధికారులచేటికి జక్కవలసియే యున్నదికాన సాధ్యమయినంత గందరగోళమును సప్తముకు కలిగించవలెనని ఈతొ ప్రవర్తించుచున్నది. రాత్రిలు సంచారము చేయుటయే యావేషయమును స్పష్టముగా నూచించుట కాధారము. అగంటకంటే నెక్కువ నిలువకై యుద్ధమునందుండి యుద్ధపువార్తను పడనే అది పరికు మద్రాసునంతయు పగలుజూత నెలిగించుచుండినదము నాయుకొని బయలుదేరినపుటనూ యధిపాయమును దృఢపరచుచున్నది. ఎవ్వెక్క మిక్కిలి చిన్నపడన. అతీశీఘ్రగామి. ఆంధ్రాధికారులు నాంధ్రానెక్కానైవ్యమును జెల్పినసమయము గావించి కొనుట యందును మధ్యరంగమునకు గానల సిన నైవ్య నికాయములను సాధనసంపత్తిని సందర్శించి పంపుటయందును నిమగ్నులయి యున్నారు. ఈచిన్ని శత్రువును మహాప్రయత్నముల నణంపుటకు వారికిది తరుణముగాదు. సాధారణ ప్రయత్నములు మాత్రము చేయగలుగుదురు. ఈపడన పేయగులు సప్తము, ఆయా ప్రాంతవాసుల లాభాభిములను గాంచినయెడల నొక్కొక్క సొంత సొంత మహత్తరము కావచ్చునను యుద్ధములు తిరుగా పరికొనియెడల బహుశా స్వల్పమును సందియములేదు. దీనిముఖ్యమైనదేవ్యము జనులలో చేరిపోయి పట్టుగాను మెడలగొల్పివేసినచేత కలకలము మట్టుకు ప్రయత్న విచ్ఛింధింపవలయుననట. ఇది జీవములగుల విచ్ఛింధింపవలయుననట కొంచెము మాత్రం భావముగా నెరవేరుననట ఒక పడనలో భావమున నిరాధూనడపునని గమన మరెయొక్కచోటికి ముప్పవందల కాలము తూర్పు పురుగు మోడ్లున్నయనుట తప్పుదు. బహుభాగ్య నెక్కొగ్గుడు పడుచుండిన సంభవి కద్యనుటయు నిజంనె.

నాభూతపు కష్ట క్రొత్తి వహింప బాగుపై జేయ య స్పష్టమ

వలెను. ఉత్తర సముద్రమున నాంగ్ల నౌకానైవ్యములకును జర్మను నౌకానైవ్యములకును మహాయుద్ధములయి జూూ పడయములు తీర్మానములగు నరకు నిండియూ భూభాగముపై జర్మనీవారు కాలిడుటకు వీలులేదు. కలలోనైనను తలంపవలసినదేమయముగాదు. ఆంగ్ల నౌకానైవ్యము జర్మను నైవ్యమునకు దారియిచ్చు ననుటయు నిట్టిదే. ఇప్పుడు మనతీరముల నట్లాడు ఎవ్వెక్క మున్నగు నొకటి రెండు యుద్ధపడనలు యుద్ధమునకు ముందే సిద్ధపడి బయలుదేరినవిగా తోచుచున్నవి. ఈఎవ్వెక్క నంబొక యుద్ధవిమానముకూడ కలదను నొకయనుమానము మేము నేకు వినియొక వార్తవలన కలుగుచున్నది. అట్లైన జర్మనీవారికి ఏర్పాటులన్నియును యుద్ధమునకు ముందే చేసియుంచినట్లు నమ్మవలసి యున్నది. కొవున ప్రభుత్వమువారును ప్రజానాయకులుచువిషయములను జాగ్రత్తగావినిచ్చించి జరుగవలసినసరచి తల్లికేళము కలుగకుండుటకు దగినవ్యయములు చేయవలసియున్నారు. బహుకాలముగ నాయుధవిహీనులయిత్రువు ఇంటిమీద గూడ్లను బరిపుండించు జూచియు దగ్గరకువచ్చిన యెడల వానిని బరిమార్చగలను నాకేయియనటకు నోరురాని వారయి యుండు హయింద వజ్రలయొక్క బలవిహీనత నేటికి ప్రభువులకు మనోగోచరముకాక తప్పుదు. ఏమి యెంతోబలవంతులయిన మనరాజ్యాంగము వారు ఇంతచిన్ని శత్రువుని వదలి వెట్టుచున్నారే. నేడకట్లడముపై బడినగుండు కేపు నాకట్లడముపై బడి నాపై పడదా? అప్పుడు నేనేమి చేయగలను? అని సాధారణ మౌండవుకు బెంగగొనుటను వారు గమనింపక యుండరాదు. ఈకొలది గందరగోళము నైనను కలుగకుండుట్లు సత్వరముగా నేర్పాటులు చేయుట వాటికికష్టమే యున్నది. సత్వరమునను సులభముగాను కొనిన సందర్భములను విశేషించుచున్నట్లుకు తెలియజేసి వారి బెంగనాపుట యుత్తము మనమద్రాసు ప్రభుత్వమువారు త్వరగా కార్యమునకు జూనుమరని నమ్మచున్నాము.

నేటి యుద్ధ వార్తలలోని ముఖ్యవార్త యర గంటకాలము నడచి చిన విషయములు విపులముగా మరెయొకచోట ముద్రించినాము. దానియర్థమును ముఖ్యాసమున విమర్శించినాము. యుద్ధపుమధ్యరంగము నుండి నేకునూకు చేరిన హావంతములు కొన్నియుతాని హాకరములు గూర్చున్నట్లు ఆర్థములకు మధ్య భాగములలో ప్రాచీన నైవ్యములు శత్రుసేనా నికాయమును కొంతవరకు వెనుకకు త్రోసినవి. మిత్ర మాళివారు జర్మను నైవ్యములను కమ్ముకొను నుద్దేశముతో ప్రారంభించిన యుద్ధమును పడనుట సాగినది. నెయింటు క్లౌకుటిను నుండికూడ మిత్రమండలి నైవ్యములు శత్రునైవ్యముల నెదురు కొని ఆభాగమండలి శత్రునికాయమునకు పడ నటను దక్షిణముననుగూడ పోరాటము కలుగజేసి నారు. ఇకతల్లియూలోని గిల్లియూలో ఆర్మీయా జర్మనీ నైవ్యముల సేకమృతలకు దోసినిలిపి రువ్వారు జూస్టాపునుదాకి ప్రెజ్జెంటును మట్టించినారు. జపాను కయాచోవద్ద రెండవ టూప్సిడోపడనను కోల్పోయినది.

యుద్ధపుతంత్రవార్తలలో మాచదువరులొక యుద్ధపుతమగు వార్తను చదివియుండురు. సముద్రము లోభాగమున దూరిపోగల యుద్ధపు పడనయొకటి ప్రయాణము సాగించుచుండగా ముట్టెట్టుగా నావ దీనిని కనుగొని స్వయం ప్రయత్నముగా దీనిని తిరునెత్తి వ గభీలున నీటిలో

ముండినది. నీటిలోనున్న పురు పడనలోని ప్రజకు ప్రాణాధారము చేచ్చివెల్పినవాయువు. కనుసించిన మాత్రన తన్ను విచ్చిన్నము చేయగలశత్రువు మహామారివలె పైనుండ సముద్రగర్భమున శరణుజొచ్చిన ఈపడనలోనివారేమిచేయుదుంగురో అందులో నాయకుని చి తన్వత్తియొట్టుండునో యెవ్వరైన నూహించగలరా! ప్రయత్నించి యూహించినను పడనలోనివారు ఏవైన ప్రార్థననో సలుపుచుండురని తప్పకనిర్ణయింపవలసి యుండును. కాని ఈపడననాయకుడు చేసినపనిమాత్ర మెవ్వరును చేతురని కలనైన తలంపవీలులేదు ఈతడానాలుగు గంటలకాలమును నితరులను జేర్చుకొని బ్రిడ్జిలను చీల్చివేక పందెము నాడుచుండెనట! నెట్టికి తుపాకి మూతిపై నెప్పుడుకూడ నింతటి చిత్తదార్థ్యముతో మెలగగల కుమారులుండుట చేతగదా ఆంగ్ల భూమి ధన్యయగుచున్నది.

ప్రజాసౌకర్యముల కొరకయి భూమి కావలసి యుండినచో స్వంతదారులకు కొంత ప్రతిఫల మిచ్చి అట్టి భూమిని సంపాదించుటకు ప్రభుత్వమువారికి నధికారము కలదు. ఆ అధికారమును వినియోగమునకు దెచ్చు చట్టమొకటి యేర్పడియున్నది. దాని సవరించి ప్రభుత్వమువారు భూమిని స్వాధీనము చేసికొనుచున్నారు. ఇటీవల మద్రాసు నగరమున నుండు ముత్తాలపేట హైస్కూలనబడు ప్రతిష్ఠాపనకు కొంతస్థలము కావలసివచ్చినది. దాని పరముగ ప్రభుత్వమువారు కొన్ని ఇండ్లను స్వాధీనము చేసి కొనెదమని ప్రకటించినారు. ప్రభుత్వపువారి కార్యములకు వలసిన స్థలమునకు మాత్రమే ల్యాండు అక్విజిషనుఆర్ట్ ప్రవర్తింపజేసిన బాగుండియుండును. పై విద్యాలయము వారిసాహాయ్య ముండినంత మాత్రమున వారిది కాజాలదు. వారి సాహాయ్యమున ప్రతిష్ఠాపన పడుచున్న ప్రభుత్వము వారు ఆర్థము నుపయోగించునెడల భూస్వాముల కనంతమగు నననుకూలము కలుగునను భయ మొకటి పొడమయియున్నది. కావున ప్రభుత్వమువారు రెంతవరకెట్టి స్వాతంత్ర్యము కలిగించుకొనవలెనను విషయమును జాగ్రత్తగా నాలోచింతురు గాక యని నమ్ముచున్నాము.

దక్షిణదేశమున బ్రాహ్మణులపరముగా నొక క్రొత్త యుద్ధము ప్రారంభమయినది. యాత్రికులగు బ్రాహ్మణులకుగాను రైల్వేలలో ప్రత్యేక కొచి పెట్టెలు ఏర్పరచవలయునని కొందరు ఉపక్రమించినట్లు. యూరోపీయనులకును యూరేషియనులకును పెట్టెలపైపురచియుంచుచుండగా మాకేల యాత్రలకు బోవుప్పుడైనను నట్టిహక్కునియ్యరాదని యగ్రవర్ణు లగుట మొనరిచూపునకు సమాజసచయయే కనుటచుచ్చును. కాని వర్ణభేదములచే నింటను బయటనున్న హాడగండ్ల గుడిచి యిప్పుడిప్పుడా విభేదపు దాణలమును దప్పించుకొన బ్రయత్నించుచుండు సీదేశమున నా విభేదమునే పట్టి చూపించు పద్ధతిని నెలకొల్పి జూచుట శోచనీయము.

నెల్లూరుపురపాలక సంఘమువారు కడచినసంవత్సరము ప్రభుత్వమువారు విద్యాభివృద్ధికినియిచ్చిన సగ్రాటును నేమాత్రమును కర్చుపెట్టలేదు. రెండవ వైద్యశాలకుగాను మంజూరుచేసిన గ్రాంటులును పారిశుద్ధ్యప్రచారమున కని యిచ్చిన గ్రామ్యోరు 24,738 లును నిలవయుండిపోయినవి అశ్వవత్సరములోనైనను వీనిని వినియోగించుకో మునదని ప్రభుత్వమువారు నెల్లూరు పురపాలాని హెచ్చరించుచున్నారు.

చెన్నపట్టణముపై ఫిరంగులు వేయుట.

బర్మాకయిల్ కంపెనీవారి చమురుతోట్లు తగులబడుట.

ఇతరవిధముల గలిగిన నష్టముయొక్క వివరము.

కింగ్ నాయులుతోట్లు

హూగ్లీ కరియందును, బర్మాతీరమునను ఎన్నియో స్త్రీయగు లను మంచి చీకాకు పఱచుచుండిన జర్మనువారి యుద్ధనావ ఎమ్డెక్ బంగాళాఖాతమునం దింకిను స్వేచ్ఛగా సంచరించు చున్నది. కడచినరాత్రి 9, 10 గంటలవఱకు హూగ్లీ మేనియా యనబాగుడనడను వెంటదీసికొని చెన్నపురి హావ్యకు ఆగ్నేయ ముఖమున కనుదృష్టిమాగమున నిలిచి ఫిరంగులను వేయ సాగెను. బర్మా ఆయిల్ కంపెనీతోట్ల మేనేజరు ఎల్లిసు గారి పడకగదిలో మొదటిగుండు పడెను. ఆయాభాగ్యము, పిల్లలును నింటియందేయుండిరి. తరువాతపడిన గుండ్లకు చమురు తోట్లు నిప్పుముట్టుకొని తగులబడ నారంభించెను. ఆ బాబుల లకు మిలిలేదు. ఒకచోభయమును, మఱియొకచో వైచిత్ర్య మును గొల్పుచుండెను. గాఢాంధకారమైనను సముద్రతీర ప్రాంతమంతయు పట్టపగటివలె వెలుగుచుండెను. ఎమ్డెక్ నావ ఒహాదేవీప్రమాం మగు నొక విధ మగు వెలుగునును ప్రసరింపజేసి, చెన్నపురితీరమును బాగ్రత్తగా చూచుకొని ఫిరంగులను కాల్చెను. ఇదిట్లుండ, దీపాలయము ఎప్పుటి వలెనే వెలుగుచుండెను. ఇది యెమ్డెక్ స్త్రీయగువారికి మఱిత సహాకారియైయున్నది. వారు వేసిన ఫిరంగులన్నిటిని సరిగా గురి చూచివేయుటకు మిక్కిలి సౌకర్యముండెను. ఒకవేళ దీపాలయము నాల్పవేసినచో ఎమ్డెక్ చేయదలచిన సాహసకృత్య మున కాటంకము కలిగియుండదు. ఈ నావయందున్న ఒక యుద్ధోగ్గికి మనప్రాంతములన్నియు దెలియును. బంగాళా ఖాతమునందలి రేవుపట్టణములన్నియు నీయన తిరిగినవాడు. ఎమ్డెక్ చాల ప్రాధుగుంకకమునుపే వచ్చిందని దీపము లన్నియు వెలుగుచునే యుండెను. ట్రాములు నిలకలేదు. ఈ కారణములవలన గురిచూచి ఫిరంగులు వేయుటలో వింత యేమియులేదు. ఎమ్డెక్ ఫిరంగులు వేయుటతోడనే, కోట లోనివారు తిరిగి ఫిరంగులువెట్టి కొట్టిరి. దీనికి ఎమ్డెక్ వారు భయపడి, తమదీపములను చల్లార్చి పారిపోయిరి.

పోలీసువారి మృతి

ఈనాన దక్షిణముఖమున పోయియున్న డిహింపు చున్నారు. అంగులన నేటిరాత్రి, పురుచ్చేయియొద్దను చెన్న పురిలోవలెనే జరుగవచ్చును. కింగ్ నాయులు తోట్లు తగుల బడుట కారణించిన తరువాత, ఎమ్డెక్ వారు తమఫిరంగులను పట్టణముపై ప్రయోగించిరి. వెంట్రోట్ టెల్లిగ్రాఫ్ ఆఫీసు గోడవైక నెద్దవచ్చుటకటి కనుపడుచున్నది. ఇప్పుడు క్రొత్తగా కట్టబడుచున్న వెమర్ బ్యాంకుమీదను నొకగుండు తగిలి నట్లున్నది. జహంగీరునీర్ (అనగా వెంకటయినది) ఇంట్లో ఫిరంగిగుండ్ల ముక్కలు చాలవచ్చుచున్నవి. గాఢాంధకారము ప్రాంగుండు పోలీసు ప్రజ్ఞాపితములను చూచి క్రొత్తగా నిర్మింపబడుచున్న పోలీసు ప్రజ్ఞాపితము చాల నష్టముకలిగినదని చెప్పవచ్చును. వీనికి రెండుగుండ్లు తగిలినవి. గోడలును, కప్పునునవ్వవడినవి. దీనినిబట్టి దీపాలయమువైపున ఫిరంగులువేసినట్లు డిహింపునగును. కోటలోని భవనములకు నష్టమేమైన గలిగినది లేదని తెలియవచ్చుటలేదు. హావ్యగుడగర కారలియుండిన ఒకపోలీసు కానిస్టేబులునకు గుండువెచ్చుకొని చరిపోయినాడు. ఈవిషయము హావ్యలో తేలియుండెను.

చూళి

చూళిలో వెంకటాచలమొదలి వీధిలో శేరా18 రు యింటికప్పుమీద గుండుపడి వీధియంతయును హావ్యముకొని పోయినది. దక్షిణము ప్రక్క యింటికప్పు విరిగినది. ఇంటిలో నున్నవారి కొకరికి గుండెలమీద దెబ్బకొనినది. వాండరును యింటినివిడిచి పారిపోయిరి. నెం 23 రు యింటిమీద విరిగిన యిసుపముక్క పడినది. నష్టమేమియును గలగలేదు. ఆదిగోనానె 24 వ యింటిలో నిద్దరు స్త్రీలు భాగ్యము దంపుకొనుచుండగా గుండుపడి వాళ్ళలో నొక స్త్రీకి తొడకు గాయములిగినది. రెండవ స్త్రీకి కుడికాల్ పిక్కకు గాయము తగిలినది. వారిద్దరును తమగాయములకు కట్లు కట్టుకొనియిం టిని విడిచిపోయిరి. బార్బిటవు పోలీసు స్టేషనులోనొక యిసుప ముక్కపడి అద్దాలతిలుపు పగిలినది. జహంగీరునీర్టులో గావ్యను ఆఫీసులో నొకజవానునకు కొద్దిగా గాయములిగిన దని తెలియుచున్నది.

హావ్యమున నష్టము

మదరాసు సెయిలింగుకర్తబ్బుకూడ చాల సాదృశ్యము చెప్పుకొనుచున్నాడు. బీచ్ స్టేషనుదగ్గరనున్న వేకరులు దెబ్బల కటునిటు సారిపోయినవట. ఎమ్డెక్ యొక్క గుండ్లు కొన్ని వేపేరి, చూళి, పశువాకములవలకును పోయినట్లు తెలియు చున్నది. హావ్యలో బ్రిటిష్ ఇండియా స్టీమ్ నేవిగేషన్ కంపెనీవారి చూసాయుచున్నవగులు. ఒకగుండు దీనిపై బడి యందు పనిచేయుకొనుచుండిన మిచ్చెల్ అనువానికి తగిలి వెంటనే చనిపోయెను. ఇదేవిషయము నెర్సేరుకునుచుండిన ఒక యావనునకిని, నల్లరు బాస్కారులకును దెబ్బలుకొనినవి. వీరు ప్రస్తుతము నెర్సేరులోనుండున్నారు. పోస్టాఫీసు గట్టపు కాలలకును, పోస్ట్రీక్టు హెడ్డువాచిమక హావ్యుయింటికిని గొంతకప్పుము కలిగినది. కింగ్ నాయులుతోట్లు ఇంకను తగుల బడుచునేయున్నవి. బ్రహ్మాండమగు హావ్యమును, మంటలును వచ్చుచున్నవి. ఆ దగ్గరగలమంతయు పొగచే గప్పుబడి యున్నది.

ఎల్లిసుగారు చెప్పునది

బర్మాకయిల్ కంపెనీతోట్ల మేనేజరు సి. ఎల్. ఎల్లిసుగారిట్లు చెప్పుచున్నారు:—రాత్రి 9.20 గంటలకు మేదమీద పరుండియుంటిని. అప్పుడు థాం అని యొకధ్వని వివబడెను. ఇంతలో ఒకగుండువచ్చి నాపడకగదిలో పడెను వెంటనే నేను క్రిందకుపోతిని. క్రిందభాగమునందుండిన నా భార్యయు వైకి గజబబ వచ్చుచుండెను. తరువాత నాభార్యకు, పిల్లలకు బయటకు దీసికొనిపోతిని. క్రిందకు దిగిపోవుచు వసా రాలోనికి పోయిచూడగా ఎమ్డెక్ స్త్రీయగు వైకుండి యొక పెద్దవెలుగునకుచ్చి కింగ్ నాయులుతోట్లమీద పడుచుండెను. క్రిందకు దిగితిని, లేదో. రెండవసారి తిరిగి థాం అని యొక గుండు మ్రోసెను. ఇది సరిగా చూచుటతోట్టి మధ్యనుండి చూసు కొనిపోయెను. నాభార్యయు, పిల్లలును, దొడ్డిలోనుండి పోవు చుండగా మఱియొకగుండువచ్చి మూడవతోట్లమీద పడెను. తొట్టిపగిలి, లోలిచమురునకు నిప్పుముట్టుకొని, భగ్గుమని యొక మంట బయటపడెను. రెండుమూడునిమిషములు దాడెను. మఱియొకగుండుపడెను. నాభార్యనుచ్చి రెండవ తొట్టిపైపడి దానినికూడ మండునట్లు చేసెను సేమందరము మామూలనము నుండి బయటకు చేరితిమి. ఇంతలో అయిదవగుండువచ్చి టయిను ఆఫీసుపై పడెను. దైవకృపచే మేము తిక్కుందుకొం టిమి. మాదగ్గరనున్న బండ్లకును తగిలి అతడట్టి కేలగుం డెను. భోష్టుమీద పడిపోవుచుండగా నాకొకగుండువచ్చి పోస్ట్రీక్టు గోడలకు చాలవచ్చును కలుగజేసెను. మే మందఱు నొకసారి గుచ్చుచున్నచో వచ్చి సరికి మఱియొక అయి గుండు వచ్చుచున్నది. ఇంతలోని వారును మేమును గుండువచ్చి యింటిపై పడెనుగా. నందరకు రెండవండ్లెక్కి తిప్పించుకొని ఆకలి బోతిమి. సదరు (

II

నిన్నరాత్రి 9 గంటలవేళ నొక గొప్పధ్వని వివబడినది. 8 గంటలకు వేయబడు ఫిరంగిధ్వని యనకొండని గాని ఒక యావమును చూడగ 9 గంటలయినది. ఏమిచెప్పుమా యని యను కొనుచుండ మరల నొక గొప్ప ధ్వనివివబడినది. మేము వీధిలో నికి వచ్చి చూచునకి గొప్ప వెలుగునకు వలన ప్రదేశమంతయు ను కాంతివంత మయ్యుండెను. స్థలమును పరిశోధించుట కా దీపము వెలిగించబడినది మేము తెలిసికొంటిమి. 2.3 ఫిరంగులను వారువేసి కొద్దిగాయున్నచో వివబడి నది. తూర్పుదిశను ఆకాశమును గొట్టెలుతురు లగిని ఎత్తు గా నన్న యిండ్ల కప్పులగుండు నష్టముగ కనబడినది. వైని వ్రాసిన దీపపుకాంతి ఆకాశము నింకను ప్రకాశవంతముగ చేయుచునే యున్నది. గానికీ కుడిట్టున మోక్షోర్తలలోని (తైటు హాను (దీపాలయము) నున్న దీపము క్రమము దప్పకుండ మట్టును తిరుగుచునే యున్నది. అంతలో నొక గుండు రుయిమని మా తలలమీదుగా కుడితెట్టుగా వచ్చె నది. పశువాకము వైపునకుపోయి యుండును.

గొట్టెలమంద.

ఇంతలో నొక పెద్దగుండువచ్చుచున్నచో తెల్లగుట్టపైబండి యతివేగమున వచ్చుచుండెను. దీనిలోనివారు బోడితెలలోను అప్పుడే ప్రక్కమీదనుండిలేచిన వేషముతోను తొలగండి

తొలగండి యని నెత్తివీసరు పెట్టుకొని యగరుమండెను. నిద్దరుకల్ల లతని ప్రక్కన గూర్చుండి ఏళ్లుచుండిరి. బండిలో నుండి స్త్రీలు ముసలివాండ్లును పడుచువాండ్లునుగూడ నా తుగతతో భయవిహ్వలములగునా ననములతో తలుపుకంతల లోనుండి వెళ్ళిచూపులు చూడసాగిరి. బండివెనుక బలకాలరగు నిరువురు పడుచువాండ్లునిలబడియుండిరి. ఆబండి వైటనుండి వచ్చెనో ఎటుకేగినో దైవమునకేరక. ఎగినవారెవరును లేదు. తరువాతనొకబండివచ్చినది. దానిలో ముగ్గురుముగ్గురిగొట్టి స్త్రీలు మూటలు ముల్లెలను గట్టిగాపట్టుకొని కూర్చుండియుండిరి. తరువాత మరియొక బండిపోయినది. వారువెనుక ట్రంకుపెట్టె లకు బరువులను, కాలాలను మూటలను పట్టుకొని యొక్కొక్క రుగ చాలయంది జాడ్జిటవుతును విడచిపోవు చుండిరి. నాయ రులు, మీనములు, అయ్యరులు, అయ్యంగారులు, వెండలియా రులు, నెట్టియారులు, మంగుసూరువారు, మలచారువారు, వీరవేల చిన్నలునెక్కువ స్త్రీలుపురుషులు, అందరునుగూడ నెత్తియూటలను బెట్టుకొని గొట్టెమందలవలె పోవసాగిరి. ఈరీతిగా పొవుగంటనెవరుకీ గొట్టెమందల బట్టలను గట్టు కొనిచేకనొక కుసాకిపట్టుకొని తలలమీద నెట్టియారుల నొక సందునబడి అతివేగముగ సముద్రతీరమునకు పరుగెత్తు చుండెను. తెలిసోను సమాచారములు గూడ నొకదానితో నొకటి సంబంధములేకుండ వచ్చుచుండెను. ఏమిచెప్పటకును ఓలులేదు. ప్రజలకేషంగతియు తుదయను మొదలునుగూడ తెలియకుండెను. నేనంటట మేదదిగివీధిలోనికి పోయితిని. మరే మియును తొందరలేదు. కింగ్ నాయులు తోట్లు మూర్తిమంలు టన్నవని కనబడిన వారితోనందరతోడనుచెప్పితిని. అంతలో నొక జబ్బాబండివచ్చినది. సీకష్టమాఫీసులోనో లేక ఆసంబంధ మగు మరేయే కచేరీలోనో పెద్దపనిలోనున్న యొకహెండవో దొడ్డి ఆలుకట్టలో నాబండినెక్కి పోవుచున్నాడని అనట నెవరో చెప్పకొనసాగిరి. అతడెవరోగాని సామము బిగ్గరగా నేడ్చుచుండెను. ఇంతలోయిద్దరు ఆంగ్లోయిండియను దొర లక్కడకువచ్చి ఒక యిసుపముక్కను మాకచ్చేరి కెదురుగా నున్న రాతిపలకలమీద మ్రోగించు చుండిరి. బీచిలో ఒక గుండు పగులగా నాముక్కలు పడినవనివారు చెప్పిరి. సుమారు మరే యొకగుంటవరకును జగసర్దు మారీతిగా నుండి తరువాత కొంచెము తగినది.

భయోద్రోహము.

భయోద్రోహము కొద్దికాలము మాత్రమే యుండెనుగాని ప్రజల స్వల్పకాలమునందును విపరీతముగు నలబడినపొందిరి ఫిరంగుల మ్రోత వివబడిన ప్రతివీధిలోను జనులు గుంపులు గుంపులుగా విరగబడి గోలవెట్టుచు కేకలిచుచు సముద్ర సమీ పమునండి ప్రవాహమువలె పరుగెత్తిపోవుచుండిరి. భవంతులు బండ్లకు గుట్టెమును కట్టిచి పిల్లలను మేకలను పిల్లనలను బట్టుకొని బండ్లలోపడి పోవుచుండిరిగాని ఎక్కడోపోవలెనో ఎక్కడవారికిని తోలేదువచ్చుకొనిగూడ తలెత్తుకుండెను. వీర వారు తలుపులు తెరుచుకొని ఏమి ఏమి యని యగరుచు వీధిని జరిరి. ఎవరో శత్రువులు వచ్చినారు. ఫిరంగులు కాల్చుచున్నా గను సంగతితప్ప జరిగినదేమా యెవ్వరికిని తెలియదు. అర వడను వారులతో చెప్పిపట్టణ మంతయు నట్టుడిక నట్టుడికి పోయినది.

III

ఆనగా మంగళవారమునాటిరాత్రి “ఎండెను” నెన్నపు యనిచూపు చూచినది. జనులు వీధులలోకొద్ది మదనాసును మొట్టమొదటి. మదరాసును దర్శించుటకేది మంది మాత్రమేయి ఆగెను. యూగోషియనులు గాత్రభోజ మంచిననునుగా నుండెను. వాళ్ళుచేసి ముచ్చటలు నము చేయుచుండిరోలేక, అప్పుడును “గోగోగ” నెన్నుకొనుచుండిరో; హిందువులు చాలయం ఇండ్లలోచేరి తలుపులువిగించుకొని య స్థితి ఇట్లుండెను. ఇంతలో హావ్యగా నెద్దవెలుగు ఆపడినది. ఇది సర్దులై ట నున్నచో కనిపెట్టుటకు సువయోగి అగపడినప్పుడు సముద్రతీరమున న “ఎమ్డెను” స్త్రీ మరుగ చూచుచుండగ నేర్పి ఘోర, ఘోర, ఘోర, ఘోర ఒకటి లు వివబడినవి. 25 అని, ని కొకమాటగా చెప్పి ఖారు వెండ్లి వేరంటన అనుకొని లెక్కచే ఫిరంగులను కాల్చ గలు కాల్చబడి

ఎమ్మడెను పోకతూర్వమే, సమద్రతీరమున హర్షురకు దగ్గర నున్న రెండు కిగననాయలు లోట్లు (ట్యాంకులు) మట్టు కొనినవి.

నూనెలోట్లు మంటుట.

ఈరెండు లోట్లును ఒక్కొక్కచోటకే చెందియున్నవి. మంటుపట్టణమునందు అన్ని గ్రామాలకును అగపడినది. నేను భోజనముచేసి అప్పుడే మేడమీదకు వెళ్లితిని. క్రిందినుండి నాకనువచ్చి ఆకసముమీద ఏగోవంతివెలుగు అగపడు చున్నదని నాకు చూపినాడు. వెంటనే "ఎమ్మడెను" అదిప్రసరింపజేయు వెల్తురు మనస్సుకుతట్టినది. కాని "ఎమ్మడెను" ఏమిటి మదరాసుకు రావటమేమిటి? అని నేను నిర్వృత్యముచేసితిని. కాని ఆకా సముపై అగపడుచున్న వింతవెల్తురును రెప్పలదృశ్యముచూచు నే యుంటిని. ఆ వెల్తురు మెత్తముమీద వింతగనే యుం డెను. ప్రతికాసంపాదకులు వింతలను ప్రచురించుటకు మొదటి వారుగదా? చూచి, ప్రచురించవలెనున్నదానినామ కలిగినది. జూరులో ఏదైనా తప్పులున్నాయని దేమోయని ఒకమాట అనుకొంటిని. ఏమైననున్నా చూడవలెనని పట్టుపట్టి, ఒకన్నే హితునితో కలిసి మోటారుబండిపై నెక్కి మంటు అగపడు చున్న దిక్కునకు వెల్తురు, మదరాసు పైమ్మపత్రిక ఆఫీసు నొద్ద విచారించితిమి. అక్కడి పనివారు వెల్తురు అవ్వాయి చువ్వవలె ఆకసముమీద ఒకవైపునుండిఒకవైపునకు పరుగుడు చున్నదని చెప్పిరి. అక్కడినుండి బయలుదేరు చుండగ, వైకిటుమీద వెల్తురును ఒకరు "వెస్తు అండు కంపెనీలో" ఎవో తగులబడు చున్నదని చెప్పిరి. తగులబడుచున్నది వెల్తురు అండు కంపెనీలోకదా? నేను అక్కడికి చేరునప్పటికి అర్పివేయుదురు. పోయి లాభములేదని తలచి. ఐనను చూచి తీరవలయునని తీర్మానించుకొంటిని. మోటారుబండి కొంతదూ రము పరుగెత్తినది. ఆకసముపైకి ఎగప్రకాశమంటలు మాకు అగపడినవి. నాన్నే హితుడు నూనెలోట్లు తగులబడుచున్నవి. అనుమానములేదనెను. ఈమాటలు అనుకొనుచు జార్జి టౌను చేరితిమి.

జనుల కోలాహలము.

మాబండి జనసమూహము మధ్యగావెళ్ళుచుండెను. ఇది ఏమిటని విచారించగా, భయపడి జనులు వెళ్లిపోవుచున్నారని తెలిసినది. స్త్రీలు, పురుషులు, పిల్లలు, గుంపులు గుంపులుగ వెళ్ళుచుండిరి. "ఎమ్మడెను" దోపన ఎమ్మడెనుపోయినను, జార్జి టౌను ఫిరంగిగుండ్లతో భయంపడుగునని భయపడి జనులు మాట ముల్లలను చంక వెట్టుకొని వెళ్లిపోవుచుండిరి. ఆఖరుకునానె లోట్లకు కనుచూపుమేరలో నిలిచితిమి. అబ్బాచెప్పినవికాదు అమంటలు! అశ్చర్యము కలిగినది. దుఃఖము కలిగినది. ఆరెండు "వెల్తులోట్లు" తగుల పడుచున్నప్పుడు మంటు, పొగ ఆకసము పైకి ఎగప్రారుచు, చిమ్మచీటిలో మునిగియున్న ఆకసమును పట్టవంటి నూర్యకాంతితో కూడుకొన్న దానివలె చేయు చుండెను. వైవానుగమువలన ఆచుట్టుపట్ల ఇల్లులేవు. కాబట్టి మంటపట్టణమంతటను వ్యాపించునని భయములేదు. మేము చూచుచుకొంచెముసేపు నిలిచితిమి. ఇంతలో, మోటారుబండ్లు, మోటారు వైకిట్లు, వైకిట్లు, రిక్షాలు, గుట్టపు బండ్లు, జనసమూహము, కోలాహల ముగ, పట్టణమునాలుగు మూలలనుండియు, వచ్చుచుండెను. ఆప్రాంతము జరులతో క్రిక్కిరిసి పోయినది. వెద్దతిరువార్ల ప్రజ. పోలీసువారు ప్రజను లోట్లదగ్గరకుపోనియ్యలేదు. పోలీ సువారు గుట్టములనెక్కికొందరు, నడచికొందరు, గుంపులు గుంపులుగవచ్చిరి. సోల్దరులు, వాలంటీర్లు, ఇతరఉద్యోగులు, ప్రవాహమువలె అతివేగమునవచ్చి లోట్లదగ్గరకువెళ్లిరి. ఎల్లను కంపెనీ అసిస్టెంటు ఏజెంటు ఒకడే ఈగదరగోళమున కంత, "ఎమ్మడెను" కారణమనిచెప్పెను. గమ్యతుకుచెప్పుచు న్నాడనుకొంటిని. గమ్యతుకుకాదు, సజమే చెప్పుచుండెను. ఏజెంటును మేడమీదకి తీసికొనివెళ్లెను. వైకిటిలోకొందరు స్నేహితులు కూర్చుండిమీదనుకొనుచుండిరి. నేనుకూడగది గోళి తనిపోక మేమున్నగదిలో హతాత్తుగా మెలుతురగడచి యుటికవెళ్ళిచూచితిమి. అది మరేమికాదు వైఆంధ్రసుమిడికి వెళ్లిరి. వారికి ఫిరంగి వైగావెళ్ళుచున్నట్లు అగపడినది. గుండు చారులోపలికవచ్చిరి. నేను మేడదిగి వెళ్లితిని. ఒక పోలీసుఉద్యోగి నన్ను కలవసినదంతా చూసెను. లోట్లు పడుచుండెను. మాసమీపమున రజనులు రెండు నిలిచియుండె డా? చిన్న పిట్టలవలెన్న ఈ సులు, సోల్దరులు, పిల్లలు. ఎంతలెంతవచ్చినను గులపడుచున్న లోట్ల డబ్బాలను గూర తోలా ఇంకొకతోట్టి కవైపు కూలినది.

బరోపా మహాసంగ్రామము.

ఇతర వివరములు

జనరల్ ఆస్ఫుల్లి సమీపమునను, ఎగ్మూరులోను, సంకంతాకములోను కొన్ని గుండులున్నవి. ఈ ప్రాద్దున ఎమ్మడెను సాండుచేసి దగ్గరకుపోయి నష్టమేమియు చేయి కుండగనే 7 గంటలవేళ వెదలిపోయినట్లు వెల్తురు అండు కో వారికి తెల్లగ్రామువచ్చినది. చెన్నపురి గవర్నరుగారు రేపటి రోజున చెన్నపురికి వచ్చుచున్నారు.

నోటీసు

ఈనెల 23-వ తేదీ రాత్రి 12 గంటలగాయకు ఇండి యానుండి యాదిగువ జెప్పబడినదేశములకు బోవుచుండిన తంతి వార్తలన్నియు తేటతెల్లముగా వ్రాయబడ వలెనయు పంపు వారిచేవ్రాలుగూడ నుండవలయుననియు, చే వ్రాలకు గూడ, సామ్యకట్టవలెనయు నిబంధనలుండి యున్నవిగద. అట్టితంతివార్తలలో నికముందు పదియక్షర ములొకమాటక్రింద యెన్నబడి చార్జిజేయబడును. కిఫ్, వాజ్ మొదలగు వర్తకగరళిమాటలుగాని అంతలుగో మునుపటి వలెనే 5 అక్షరములుగాని అంతలుగాని యొకమాటగా గణింపబడును. వర్తకగరళిసంజ్ఞాకాల నెక్కువగా వార్తకు చివరనున్న అంతలుగాని అక్షరములుగాని యొకమాటగా గణింపబడును. ప్రస్తుతమువలెనే తంతివార్తలు వ్రాయబడుచుం డును; పంపబడుచుండును. తంతివార్తలు పంపువారే ప్రతిపది యవయక్షరమును గుర్తువెట్టుట్లు ప్రోత్సాహము చేసినచో పంపుటయం దాలస్యముకాదు. ఎన్ని అక్షరము లున్నదియు దెల్పచు ప్రతి తంతివార్తకును మొదటదెలుపవలెను.

ఇంగ్లాండు-ప్రాన్సులు.

ఈజిప్టుయొడ తత్తరపాటు.

లండను సెప్టెంబరు 21:—ఈజిప్టు అను పెనిన్సులరు ఓరియంటల్ కంపెనీవారి యొడకు ఉమాంటువద్ద తత్తరపాటు కలిగెను. యుద్ధసాధనములు గూర్చుడిన వర్తకపుటోడ యొకటి దీనిని నిలువనాజ్ఞాపించెను. అట్లాజ్ఞాపించిన యొడ యేరా ప్ర్యిమువారిదో తెలియకపోవుటచే దీనిని మునునముతో, ఈ జిప్టు ముందునకుబోయెను. రెండవయొడ 'ఈజిప్టు' దరును వారంభించి యుద్ధపుటోడల కీ సమాచారమును తీగలేనితంతి ద్వారాదెలిపెను. ఈజిప్టు ప్రియత్నము బోవుచుండ కొన్ని బ్రిటిషుయుద్ధపుటోడలును కొన్ని ఫ్రెంచియుద్ధపు టోడలును గనబడెను. వెంటనే ఈజిప్టు నిలిచెను. ఆప్పుడు నిలువనాజ్ఞా పించినయొడ ఫ్రెంచివారిదని తెలిసెను.

ఎయినివద్ద పోరాటము.

జర్మనుచక్రవర్తిదగ్గర నుండెను. ఎయినివద్ద జర్మనీవారు మిత్రమండలివారిమీద నెంత భీకరముగ పడినదియు టయున్ను ప్రతికానిలేఖకుడు విరళముగ వర్ణించియున్నాడు. సంఖ్యాబలముచే నైనను బ్రిటిషువారిని వెనుకకు ద్రోయుటకై సైనికుల విస్తృత విధి చెప్పవచ్చును. కొండ విరిగి మీదబడినమీదనున జర్మను వైనికులు బ్రిటిషువారివైబడిరి. బ్రిటిషు ఉద్యోగి యులు బహు చిత్తశాంతి గలిగి యుండిరి. వీరిచిత్తశాంతియే వైని కులను బోరాటమునకు బురికొల్పెను. ఇదియు మనవారు చూ పిన సాహసమును జర్మనీవారికి సత్తునగలిగించెను. వానివద్ద జర్మనీవారు మిత్రమండలివారివై బడుచుండ విలియం చక్ర వర్తిగారు చూచిరి. అందు జర్మనీవారు విఫలగుడుచూచి నప్పుడు విలియంచక్రవర్తిగారు నోట మాటలేకుండ వెళ్లి పోయిరి.

బ్రస్సెల్సులో ఆస్పియములు.

బ్రస్సెల్సులో నిధారణకర్తవైనికులుండిరిగద. వీరి నక్కడనుంచి మార్చి ఆస్పియవైనికుల నుంచిరని దెలియ చున్నది.

చర్చిలుగారి ప్రసంగము.

క్రొత్తవారి. వైస్రమునకు జెప్పుచునుసందర్భమున లివర్పులును జరిగిన యొకసభయందు చర్చిలుగా రిల్లు

యక్. ఇ. స్మిత్తుగారు కొద్దిదినములలో రణరంగమునకు బోవ నున్నారు. వారు తిరిగి మరక్షితముగా వత్తురుగాక.. యుద్ధఫలితమునుగూర్చి నాకేమియుచింతలేదు. మనవైస్రముల కన్నడనుకొనని మేలుకలిగెను. ప్రాన్సులో జరుగు గొప్ప యుద్ధములన్నియు నిప్పుకురిగిపోవుచున్నదేశమునకు చాల దక్షిణమునందు జరుగునని తలంచితిని. జర్మనీవారి నాకా దళము యుద్ధమునకు రాకపోయినచో ఎటుకలను, త్రవ్వ బయటికి దీయుమాదిరిని నీయోడలనుగూడ వెలుపలికి వచ్చు లాగున జేయుదుము.

ఆల్బర్టు రాకొమరుడు.

ఆబర్డినను ఆల్బర్టు రాకొమరునికి గుణముగా నున్నది.

మనము ముందునకు బోతిమి.

లండను సెప్టెంబరు 22:—ఈజిప్టువారివారు రాత్రి 11 గంటలకు ప్యారిసునగరమున దొరతనమువారిట్లు ప్రకటించిరి. నేటి పోరాట మంత తీవ్రముగాలేదు. ముఖ్యము గారీము, ఆర్గోనులమధ్య మనము ముందునకు బోతిమి.

వెగేసను యుద్ధపుటోడ.

నష్టమైన యుద్ధోగియులు. వెగేసను అను నోడ, ముంచివేయబడెనని దెలిసిపోవుచు గద. అందు కమాండరు టగ్గురు, లెఫ్టెనెంటుజెనరల్ ఆను ఉద్యోగి యులుగూడ నష్టమైనవారిలో జేరియున్నారు.

ఉద్యోగములలో నభివృద్ధి

ఈక్రిందివారికి యుద్ధోగములలో నభివృద్ధి జేయబడెను. మేజర్ జనరల్ సర్. సి. మ్యాక్డిగారికి లెఫ్టెనెంటు జనరల్ మేజర్ జనరల్ సర్. డబ్ల్యు. రాబర్టుసక్ గారికి గౌరవ నీయులగు కర్నల్ డబ్ల్యు. లాంబ్టక్ గారికి బ్రైగాడిరు జనరల్, వీరందరును ఈనెల 9 తేదీని ఫీల్డు మార్షల్ సర్ జాక్ ఫ్రెంచిగా రంపిన జాబునందు బ్రశంసంపబడిరి. రాబర్టుసక్ ఇదివరలో నొక భటుడుగా నుండువారు.

జర్మనీవారు మాన్యుక్ వెళ్లిరి. జనరల్ క్లక్కుగారు తమ యుద్ధోగియులను మాన్యుక్కునుండిరని వదంతి గలిగినది.

సంధి. పునర్ములు.

వాసింగ్టను సెప్టెంబరు 22—సందర్భము లంతగా నను కూలము గాని కాలమునందు సంధి సలహాలు జరిగియుండుటచే సంయుక్త రాష్ట్రములవారు సంధిచేసి, మానకపోటి తుపకార ము గానింప జాలకయుండిరని వైటుహౌసునకు వచ్చిన వారికి ప్రెసిడెంటు విల్సన్ గారు జవాబు నొసంగిరి.

ఇంగ్లాండునకు పంచదార యెగుమతి. నెలకు 100000 టన్నుల పునపంచదారను ఇంగ్లాండున కెగుమతి జేయవచ్చు ననాజ్ఞాపించు తత్తరమువారు తీర్మానించిరి.

టార్పెడో నష్టమయ్యెను.

వెకింగు సెప్టెంబరు 22:—టార్పెడోకుబయట జపాను వారింకొక టార్పెడో పడవ పోగొట్టుకొనిరి. ఇదిరెండవది. ఈపడవను జర్మనువారి యుద్ధనావ ముంచివేసెను.

ఒక తీర్మానము.

దక్షిణాఫ్రికాలో పారట్జ్ గేటు కక్షివారి ప్రబల స్థానమును బెతెల్ హేమునందు జర్మనులలో జర్మనీవారి సోతువెట్టు ఆఫ్రికామీదకు దొరతనమువారు యుద్ధమునకు బోవ సాయపడుటకు తీర్మానింప బడెను.

రీమునందలి ఘోరకృత్యములు.

రీమునందు జరిగిన ఘోరకృత్యములచే ప్రపంచము సం దంతటను భీతావహము కలిగినది. ప్రపంచమునాని చిత్రకళా విద్యాభిమాను లందరును గలిసి యాకృత్యమునకు తమ యస మ్మతిని దెలుపవలెనని మట్టయెక్క నందలి శిల్పికారుడొకడు చెప్పుచున్నాడు. రోమునందలి ఫ్రెంచివారి రాయబా గారికిని జర్మనీ యధికారులకును ఇటలీవారి చిత్రవిద్యా స ఘము లనేకములవారు తమ యసమ్మతిని దెలిపిరి. రీము దగుల బెట్టుబడినదని జర్మనీదొరతనము వారు

నా కాదళమువారిని మెచ్చుకొనిరి.

లండను సెప్టెంబరు 22:— వెస్ట్మిన్స్టర్ సర్కిల్ జైల్లో జుగారు నా కాదళమువారికి సెవరేషన్ వేరసములకు గొప్ప మొత్తము లిచ్చబడినవని తెలుపుచు నావికులకాగ్రన్ నిర్వహణమునకు వారిని మెచ్చుకొనిరి.

ఎరుసేను యుద్ధము

లండను సెప్టెంబరు 22:— ఈ యుద్ధములో నికనుజయాప జయములను నిగ్గ యించుటకు పీలులేమనుజర్మనుశత్రువులనుండి అగ్నివర్షముకురియుచున్నను అంగ్లేయ ఫ్రెంచి సేనలు మెల్లమెల్లగ జర్మను సేనలనుండి ప్రదేశములకు దారిచేసికొని పోవుచున్నవి. జర్మను సేనలకును, అంగ్లేయ ఫ్రెంచి సేనలకును మధ్య నుండిన ప్రదేశము బురదసేల. ఎన్నియోకాలునున్నవి. అందుచే కాలబలమును పోవుటకు నిశ్చయముగనున్నది. కంద కములు శ్రద్ధిదానిలో దాగిపోవిన శత్రువులకెదురుగ వచ్చి యుద్ధచేయుటవలన చాలనష్టము కలుగును. ఇప్పుడిట్లు కంద కములలోనుండి జర్మనులకు తెదురుగనిలవబడి యుద్ధము చేయవలసిని యవసరమును కల్పించుచు క్రొత్తవచ్చిన అంగ్లేయ ఫ్రెంచి సేనలు పడమటనుండి సెయింటు క్లౌడునుండి జర్మనులమీద పడుచున్నవని ఆయుధమునుండి తెలియుచున్నది. అంగ్లేయ ఫ్రెంచి సేనలసేరిగతులు బాగుగనున్నవని యుద్ధ రంగమునుండి వచ్చిన అంగ్లేయ మేజరు తెలియ జేయుచున్నాడు.

దూదివ గ్రకము.

ఒకసలహా

లండను సెప్టెంబరు 21:— ప్రస్తుతమునందు వర్తకము బహుమందముగ నున్నది. ఈ సమయమున దొరతనము వారు దూదిని మొత్తముగ గూర్చుకొనుచున్నట్లు ఇట్లుచేయక పోవుటచే ముందు చిక్కులు కలుగునని దోచుచున్నది. ఆహార పదార్థము లెక్కువగా ధ్వంసముచేయబడుటచే ముందు న్యవసాయకాలమందాహార పదార్థముల సేద్యము నెక్కువ జేయవలసివచ్చును. అని సర్ చార్లెస్ మకారాగార్తో హామినందు వ్రాయుచున్నారు.

జర్మనీ

జర్మనీవారికృత్యము.

లండను సెప్టెంబరు 21:— అంగ్లేయులలో దక్షిణ భాగమునందిండ్లను దగులబెట్టెను. జర్మనులవారుచేసిన యు మిక్కిలి యలబడి గ్రలుగచేయుచున్నారు. (బ్రెస్లెన్ నందంతయు శాంతిగనున్నది.

జర్మనీ ఆస్త్రియా సేనలు.

లండను సెప్టెంబరు 22:— వెట్ట్రోగాడు—సాక్ విస్టాక్ కేంద్రములపై ఆస్త్రియా జర్మనీవారి సైన్యములు చతుర్ముఖాకార ప్రదేశమున జిక్కుబడినవని తెలియుచున్నది. ఈ ప్రదేశము 32 మైళ్లపొడవును 16 మైళ్ల వెడ్మిన్స్టర్ (వెజెస్ట్రిల్ మొదలు బొగొస్లావ్ బాస్ జెఫ్, డిసాఫ్ వరకున్నది. రష్యావారు 12 స్టావ్ మిద, ఫిరింగులు వారు చేయుటకు ప్రారంభించిరి. వారు వెజెస్ట్రిల్ మట్టిడి నారంభించిరి.

క్రాకో ప్రజలు పారిపోవుచున్నారు.

క్రాకోనుండి ప్రజలు పారిపోవుచున్నారు. బహుశా పట్టణము రష్యావారి స్వాధీనము గావించబడును.

జర్మనీలో వరదలు.

జర్మనీదేశములో వరద లెక్కువగా నున్నది.

అలహాబాదు.

జర్మను సేనల యేర్పాటులు.

అలహాబాదు సెప్టెంబరు 22:— పయనీరు పత్రిక లండను నిలేఖకు డిట్లు తంతివార్తను పంపుచున్నాడు.

టయిమున్ పత్రికయొద్ద నిలేఖకు డిట్లు తెలియ జేయుచున్నాడు. ఆరింటికి తక్కువగాకుండ జర్మను సటాలములు రష్యా వైపుకు వెళ్లినవని మనము ఊహించవచ్చును. దీనివలన యుద్ధరంగములో 11 పటాలములుండును. వీరికి సహాయముగ చాలమంది రిజర్వ సైనికులున్నారు. జనరలు రెన్నెన్ కాంపు గారి నాయకత్వముక్రింద యుండిన సేన బహుశా వై మెనుకు వెనుక నుండవచ్చును. సహాయముగ మరికొంత సేన వచ్చియుండును. (Times Am. 22. (4-1) us were

ఇంటియగాక కాలసపాయకరమయినది. అందుచే వీరు తమ సేనలను శత్రువులమీద పడకుండ కాపాడుకొనుచు, నాల్గు పటాలములను, ప్రాన్సుకుగాని పిలేషియాకుగాని పంపుకొనుట మంచిది. తూర్పు ప్రాన్సులో నెక్కువగ నుండి జర్మను సేనలు తిరిగి ప్రాన్సులోనికి వెళ్లుటకు వ్యవధియండదు. అందువలన చాల సేనలు పిలేషియాకును, పోసెను ప్రాంతములకును రావచ్చును. ముందుయొద్దము యిక్కడ జరుగవచ్చును. కుడిభాగమున ననుండిన రష్యావారి సేనలు ముందుకు రాకుండచేయుటకు కావలసినవారిని తూర్పు ప్రాన్సులో నుంచవచ్చును. శత్రువులు మీద పడకుండ రక్షించుకొనుచు వెనుకకువచ్చుచున్న జర్మను సేనలకు మద్దతుగ క్రొత్త సైన్యము వచ్చినయెడల తిరిగి శత్రువుల మీద పడుటకు వీలుండును.

అర్థశాస్త్రమా? వార్తాశాస్త్రమా?

IV

కొ. కుమారస్వామిశాస్త్రి. బి. ఏ., గాట్టు వ్రాయుచున్నాడు:—

మాదమది. “రెడ్డిగారు అర్థశాస్త్రమును ద్రవ్యశాస్త్రముని యెచ్చుటకు వ్రాసియుండమి. బురుషాధిములలో రెండవ దానికి సంబంధించిన విషయములను కాసింపవలె యని యర్థము.” అని వ్రాసిరి. ఈవాక్యము అసలు రెడ్డిగారు వినిన సేమందుకో చెప్పబాలను. రెండవపురుషాదును సాధించుటకు గా వ్రాయబడినైన చాణక్యాది అర్థశాస్త్రములయందు దుర్గనిర్మాణము, రాజ్యపాలనము, యుద్ధవిధానములు, శత్రుచ్చిద్రవిధానములు, సంధివిగ్రహ, ఆసనయాన సంక్రమ వైధి భావబోధకముగ వివరింపబడును. సగరినిర్మాణము, ఇవన్నియు నున్నవి. ఈవిషయములేవైన రెడ్డిగారి గ్రంథమునందున్నవియా? “ప్రజాపాలనా ద్యుపయుక్తార్థ ప్రతిపాదనపరం విద్యాస్థాన మగ్రవేద ఇత్యర్థశాస్త్రమితి దండనీతితివో వ్యతే. తవోప వేదాంతతం నీతిశాస్త్రమితి శాస్త్రము నూద శాస్త్రాదికం సర్వతత్త్వైవారతర్కాత్” అని పరవస్తు రంగాచార్యులవారు వ్రాసినట్లు విమర్శకులవారు చూపిరి. ఈ యర్థము ననుసరించియే రామలింగారెడ్డి గారు తమ గ్రంథమునకు “పేరుపెట్టిరట!! ఇందలి విషయము లొకటియైన రెడ్డిగారి గ్రంథమునందున్న వే? రంగాచార్యులవారి నిర్వచనము చాణక్యని అర్థశాస్త్రమునకు ను, శుక్రుని దండనీతికిని సంపూర్ణముగ సరిపోవుచున్నది. ఈనిర్వచనమునందలి ఒక్కొక్క లక్షణమును యథాప్రాధాన్యముగ (రంగాచార్యులవారి నిర్దిష్ట ఈ యంశమునందు దృష్టియుంచియే వ్రాయబడినది.) సరి పోవుచున్నది. రెడ్డిగారి గ్రంథాంతర్గతముల విషయములకు ఈ నిర్దిష్ట విలాపిసంబంధము కనబడలేదు. స్థూలముగ విమర్శకులవా రొకవిషయము విశారంపవచ్చును. ఇప్పుడు ఆంధ్రమున సమీకాత్మరచనచేయువారు తమ శాస్త్రమునకుం దగిన పారిభాషికపదములను పురాతన శాస్త్రములనుండి గ్రహించియో, వానియందు లేనియెడగాని ఉండి తమకు తెలియని యపుడుగాని క్రొత్తవి గల్పించియో వ్రాయుచు, జనులకు నులభముగా తెలియుటకై అట్టిపదములకు ప్రక్కను ఇంగ్లీషు పదములు వ్రాయుచున్నారు. అట్టి సందర్భములందు ఇంగ్లీషు పదముల కర్థము నులభముగా నందరకు తెలియును. కనుక ఇంగ్లీషుపదమునకు దుర్లభముగ వ్యమతోడ సుదరు లేనగు పదమో సంస్కృతపదమో వాడబడినదనుట స్పష్టము. రామలింగారెడ్డిగారిగ్రంథము అట్లమీదనే శాస్త్రనామము తాటికాయలంతంత యక్షరములతో “పారిటికల్ ఎక్సామి, అనిముద్రింపబడియున్నది. మరి పారిటికల్ ఎక్సామియన్న సేమిశాస్త్రము? శాస్త్రగ్రంథములు దొరకకపోయినయెడల ఏ యింగ్లీషు నిఘంటునందు జూచినను “ది సయన్స్ రిలేటింగ్టు ప్రొడక్షన్ డిస్ట్రిబ్యూషన్ ఎండ్ కన్సమ్షన్ ఆఫ్ వెల్త్” అని నులభముగా వెరుగవచ్చును. “ఇన్ వెస్టిగల్స్ దికాజెన్ ఆఫ్ ది మెటీరియల్ ప్రాస్పెరిటీ ఆఫ్ ఎ నేషన్” అని పిన్స్టరు వ్రాయుచున్నాడు. ఇందు మొదటినిర్దిష్ట కొంత ప్రాతకడిట్టును ఎకనామిక్సు అను శాస్త్రము మానవుల తృప్తలంగూర్చియు వానిం దృష్టిజేసికొను మాన్యులు సాధనములంగూర్చియు వ్రాయుచున్నదని జీడ్ గారు వచించినారు. ఈ తృప్తలం దృష్టి గలిగించునది వెల్త్. వెల్త్ వస్తురూపముగను అవస్తువుగను (మెటీరియల్—నాన్ మెటీరియల్) నుండవచ్చును. అని తెలియుచున్నది. కాని ఇవి మిక్కిలి నూత్నాంశములు. జీడ్ యందలి విషయ విభాగము జూచిన ప్రొడక్షన్, డిస్ట్రిబ్యూషన్ కన్సమ్షన్ అను మూడు ప్రధానాధ్యాయములే శాస్త్రమును సంపూర్ణజేయుచున్నవి. అదియందు యూరపునందు సయన్స్ ఆఫ్ వెల్త్ అని యుంచినందునను, అవస్తువుగ వెల్త్ శాస్త్ర

గ్రంథములందు వెల్త్ యొక్క నిర్దిష్టయందుమాత్రము చేరుచున్నను కేవల శాస్త్ర సుపూర్తికై మాత్రమున్నట్లు శాస్త్రకారులు సామాన్యముగ వస్తురూపముగ వెల్త్ నుద్దేశించి చక్కలు నడపుచుండుటచేతను (ఈయంశమునకు రెడ్డిగారి గ్రంథమునుండి నిదర్శనములు చూపెదను) స్థూలముగా వెల్త్ అనగా వస్తురూపముగ వెల్త్ నుగూర్చి చెప్ప శాస్త్రము అనగా శుక్రాచార్యుల మతమున ధనమునుగూర్చి చెప్ప శాస్త్రముని యేర్పడుచున్నది. ఇక రెడ్డిగారి గ్రంథమునందు జాతము:—

(1) ఉపోద్ఘాతమున, (సహాయ సంపాదకునిచే వ్రాయబడినను గ్రంథకర్త యంగీకారమున్న దనుకొనవచ్చును. ఆధమమున వెల్త్ వివిధముగా విద్యజ్ఞుల చేత గ్రహింపబడుచున్నదో తెలియగలను. ఆయర్థముననే ‘అర్థము’ అను పదము వీరిమతమువారు వ్రాయగించిరి.) 2 వ పుటయందు లోకములోని సంపత్తియొక్క నర్థమే.....సంపత్తి.

అదే అర్థము..... అనియు, మరల, ఉపయోగకరములను, పరిమితములను, మార్పుకొనబడగలవియు నగు వస్తువులు అర్థము. ఉదా: భోజనపదార్థములు, ఇండ్లు, బండ్లు వస్త్రములు. అర్థము నుర్పత్తిజేసికొనుట అనగా మనుష్యులకు కావలసిన సామగ్రిలను చేయుట అని యున్నది.

(2) గ్రంథము 1 పుటయందు..... ధనము విద్య గూర్చినపదలయందు..... అను వచనము వ్రాసిరి. ధనము అను పదము గమనింపుడు.

(3) ఒక పుటయందు—“ఈమణిత్రయంబులలో నొకటి యగుటచే (ఎన్నిత్రయంబులలో!) ధనమునం దా సక్తి తగదనియు, మరియు నర్థంబు చతుర్విధ పురుషార్థంబులం దొండగుట నవశ్యంబు కాంక్షింప దగినదనియు నదే భారతమున నున్నది” ఇందు “అర్థము” ను “ధనము” ను ఒక్కటియే.

(4) 12 వ పుటయందు—అర్థము తనంత ప్రత్యేకముగా మనకుపయోగమునకు వచ్చునట్టిదికాదు. రూప్యములను చేచి తినువారెవరునులేరు. ఇంకధనమువలని ప్రయోజనమేమిచ్చు..... ధనముగాక తక్కిన వస్తువులు గూడ.....” — ఇట్లు అర్థము—వస్తువులు—ధనము మూడును వస్తువులు (మెటీరియల్)

(5) 26 వ పుట—అర్థనిరూపణము చేయుచు “ఇకసర్వస్వభావంబు నిష్ఠాయంప వలయు, అర్థమన ద్రవ్యము మాత్రమే కాదు. వాంఛాపూర్తికి నిమిత్త మాత్రమగు మూల్య సహిత వస్తు సమదాయ మంతయు నర్థంబు నావడు.

[ఇంతముట్టుకు శుకనీతియందలి “సపకుధాన్య వస్త్రాది తృణాంత ధనసంజ్ఞిక” అన ధన నిర్వచనమునకు సరిగా సరిపోవుచున్నది]

ఎనిమిది వేరగ్రాఫులు దాటిపోయి 29 వ పుటయందు “సరూపములగు వస్తువులేగాదు. క్రియలునైత మర్థింపబడినవో నర్థములగును” అని వ్రాసియున్నారు. ఇదియే అనస్తుధనము. (నాన్ మెటీరియల్)

(6) రెండవసంపుటము సంపాదకీయ భూమిక పుట xvii యందు.

...“ఇంగ్లాండులో ప్రతిమనిషియొక్క ఆదాయము 38 పౌండులేక రు 495 లు ఇక మనదేశమందున్న నోరు 27 లు ఇట్టి యార్థిక నీతిలో.....” మరల xx పుటయందు “ఈ యార్థిక న్యాయములను నియమములనుగూర్చి తెలుపుచు అర్థశాస్త్రము” అనియున్నది.

(7) మొదటసంపుటము గ్లాసరియయ అర్థము=వెల్త్ అర్థిక=ఎకనామిక్ అనియున్నది. ఈ ప్రమాణములవలన క్రింది యంశములు తేటపడుచున్నవి. రామలింగారెడ్డిగారి “యర్థశాస్త్ర” మనుగ్రంథముంబట్టి, అర్థశాస్త్రమనగా, “ఎక్సామి ఎక్సామి” అర్థమునుగురించి బోధించునదియనియు ధనములేక ద్రవ్యమనియు తెలియుచు.

ఇన్నిప్రయోగములు గ్రంథమున వైవాక్యము వ్రాయుట కనుచ్చి గొప్ప చిత్రమేమన పరవస్తు రం దుండుకొనియు అర్థశాస్త్రమన దించుటే

రంగాచార్యులవారి విషయములు. (1) ప్ర మనకుండు నిదర్శనము: (3) నీతిశాస్త్రము (6) గజశాస్త్రము. రత్నపరీక్ష, సాం

రామలింగ రెడ్డిగారి నిరుక్తియందు. (1) అర్థము. (2) వస్తు (b) అర్థము (2) అర్థము (3) వినియోగము (4) వినియోగము (5) వినియోగము. వినియోగములు తగ్గినవి.

ఈరీతిలో వినియోగములను సామ్యమునకు వ్రాయలేదని విమర్శించినా వ్రాయలేదని పేరు రెడ్డిగారి గ్రంథము జరుగలేదుగానా దానిమీది అట్టివానిని వ్రాయలేదని తోచుచున్నది. లేక సమగ్రముగా వినియోగించి ఇట్లు వ్రాసిన యెడల అట్టి వ్రాసిన గురించి విమర్శించువలయునో పాఠకులే పరమప్రమాణము. రెడ్డిగారు ఆచార్యులవారి నిరుక్తిపర్యాయించి తమగ్రంథమునకు పేడినానట లేనిపోనిపాపము. అర్థమునగా (వెల్లు) స్వీతియపునాథుని గ్రంథమున ననేకచోట్ల వ్రాసియుండగా అట్టివత్సవప్రమాణము జూడక, "ద్రవ్య శాస్త్రముని వ్రాసియుండెను." అని యనుమాన ప్రమాణముచే రెడ్డిగారి ముందు అర్థము (వెల్లు) రెండవ పురుషార్థముని స్థాపించుటయు నాశ్చర్యము. వైయాచూత బలము.

విచిత్ర సమాగమము

ఒక కథ.

(పూర్వగంధికానుబంధము.)

అగ్రామమున వసంతుడు తన మిత్రునితో రెండుదినములు గడిపి మావనాడు మల రైలునెక్కి వచ్చెను. అతడగ్రామముననున్న లక్ష్మణపురమున చిన్న పట్టణమునకు పోవలెనుండెను. శ్యామసుందర పురమునకును స్నేహమునకును కొన్ని మైళ్ల దూరమున్నది. రైలు మించిపోవునని వసంతుడు గుర్తుపట్టిబడినదిగా వెంటలకడ బయలుదేరవచ్చెను. ఆదినము రైలు రాక ఆలస్యమగుటవలన నతడట నొక గంట ఆగవలసి వచ్చినది. అతడు తన సామానుల నన్నింటిని అగ్రామ పంపించి పొయ్యిపుచ్చుకొని ముఖ్యమగు సరకులను బట్టలులు గల యొక రైలునుంచిమాత్రము దగ్గరనుంచుకొని రైలుబండికొరకునుచూచుచుండెను. అంతలో నిద్దరు స్నేహ మస్థాభ్యుదయ వివాదము వచ్చిరి. వారెవరిమైత్రితో మాటలాడుచుండిరి గాని వారిలోనొకడు సమగ్రుల ప్రమాతునివలెను రెండవవాడు తుంటువలెను. కనబడుచుండిరి. అట్టివారికంత చన వెలుల కలిగినచో దుని కనంతుడు వింతపడసాగెను.

నేను కలులైన నాజేలునిండ కాసులు ఘులుఘులు మనుచుండ మనవికలెను. వచ్చినవెంటనే నేనాహినిని వెండ్లి యాడెదనని యాడుంటిరి యుత్సాహముతో చెప్పెను.

"వీనికి భార్య కాగలదని నీవు పట్టబోవుచున్న 'మోహిని' యెవ్వరెయ్యెగా వాడునని" వసంతుడు తనలో ననుకొనుచుండెను.

నేను మరల వచ్చినను మీకిక కనబడదు. దారిలోనున్న సిగ్నలింగమువలన నాపరి ముగియును. ఇది లోపల పేలు కొరలేకదా అని మరల నాకుంటిరయే యనెను.

సరే సరే నీకగటిలేగానే వారు నీపేరేమని అడిగెదరు. నీవు లేవు లక్ష్మణపురమున తప్పక బయలుదేరవలెను. అచటనుండి పయనము చేసే అని రెండవవాడనెను.

"అవును-యనుచును-అదేకాదు? నాకు భావమున్నది. అని అతడుంటి ఆనుకంటలో రైలుబండి వచ్చినది. తుంటి యొక బండి వెళ్లెను. వసంతునిహంతు మొదటితరగతిబండిలోనికి పోయెను.

బండి లక్ష్మణపురమున కేగి యనుకరమితడు తనమిత్రుని ఒక యొక్కడతో యొగక పోవుటచే బాటసారులు దిగు నక్రమమునకుపోయి తరువాత నాస్వేచ్ఛించుచున్న తలచి యాతడటకుపోయెను. అక్కడ లోనికికొక సరి కచట నలుగురు మనుషులు వ్రేసిపోయిరి. గుమ్మముకడ నొక వికృతాకారుడు గాడునాను. అంతలో నానలుగురిలో వసంతున కెదురుగ వచ్చి నీపేరేమి, లక్షగానే స్నేహములోని పురుషుల ప్రకమునకువచ్చి యీచిత్రమేమో గుంతుడని చెప్పెను.

సారకునొకటిని. బాటసారుల వచ్చితిని. నీవు సంసిద్ధుడవై

దా. అని వసంతు డా

దకు కొనిపోయెను.

అట సాగించెను.

అందువలన వారికెట్టి సందేహమును కలుగలేదు. అతని కా సత్యము చేరవరకు నెట్టి తలంపునలేదు. నీపేరెవరని, ఆపురు ఘటదీన వెంటనే ఆతడు మాగుపేరు చెప్పెను. ఏదోయొక కపటనాటకమున కాను ప్రవేశించుచున్నానని వసంతుడు తెలిసి కొనెను. అది వశల పరిణామమగునో యెందులకెందులకనో ఆతడు యోచించలేదు. 'ఒంగారుకాసులను నాజేలునిండ పోనికొని మరల నేను శ్యామసుందర పురమున కేరదనని వసంతుడనెను. వారాతని యమాంకర్యమునకు పంపించిరి. అంత వరకు సరిగానే జరిగినదిగాని తుదకరకటుల జరిగి తానెట్టి చిక్కుల బడకుండవలెనని వసంతుడు తనలో ననుకొనుచుండెను. ఎటులైన నతడు మొదటినుండియు సాహసుడు.

సరే బాగుగానే యున్నది. శ్రీమహారాజావారితో నీవు చెప్పవలసిన సంగతులు వినుము. మోహన నగరములోని రైద్లు లు నిన్నుంపిరి. నీతోగూడ మహారాజు మోహననగరమునకు వచ్చి అచటి రైద్లలో గలసి మాట్లాడవలెను. వారటుపిమ్మట కర్తవ్యమును విన్నవించుము. దావాలనగరములేకుండ రాజీ నామా కుదిరినది. సన్నిహితవారములు మీరేయని స్పష్టముగ తెలుపగల ప్రత్యములు దొరకినవి. అని చెప్పవలెనని మొదటి వాడనెను.

ఆ మాటలు వినిగ మహారాజునో వసంతునకు తెలియ లేదుగాని అతడు తటపటాయించక తమనెలవు ప్రకారమే చెప్పెదననెను.

మీరెప్పుడు బయలుదేరెద రని మరల నాతడాలోచన కెదుములేకుండ నడిగెను.

'ఇదివర కనుకొన్న ప్రకారము చేసే' అని వసంతుడు రయలు స్నేహముతో తాను విన్న మాటలను బట్టి సమాధానము చెప్పెను

నీవు రేపేతరువకుకొంటిమి. ఈరోజున వత్తువకుకొన లేదని ఆపురుపు డనెను.

అప్పటివరకు బయలుదేరమని వసంతుడనెను.

సరే సాయంకాలము 7 గంటలకు మహారాజుగారు దయచేయుదురు. నిన్ను పుడు పింజనం వెదనని అతడనగ వసంత సింహుడు తనకుదారి చూపవచ్చిన పరిచారకునివెంట పేదవిడిచి కేగెను. పేదవిడిచినొకగదిలోనతనికి బసచూపించిరి. ఆసత్రముం తయనిశ్చబ్దుమగున్నది. ఇదంతయును చూడగవసంతసింహునకు ఏమియుతోచకనతడూరిలోనికిపోయితిరిగి తమనిలెలచెను. కాని నసారాలోనికి వచ్చిచూచునో కేరదనెట్లులపు మాయబడి యుండెను. వెట్టుకింద నవర్ష నటనటుల తిరుగుచుండిరి. అతనిని వారు సంపూర్ణ విశ్వసింపక కాపుంచినని అతడు గ్రహించెను. స్నేహములోని తుంటి ఆనాడేవచ్చుట రిట్టిసింజివో చాల ప్రమాదము కలుగును. అతడు మరునాడుగాని రాడను రైల్వేముతో వసంతసింహుడుండెను. కాని ఎటుబోయి ఎటు వచ్చినను మంచిదని ప్రాణానంతరూపాయము నాతిడు వెదకు చుండెను. పేదగదినుండి వీధిలోనికిపోవుట కవకాశ మతడు కనిపెట్టెను. ఒక గదిలోనుండి మరియొక గదిలోనికి గోడమీద గుగ్గిలుపుటకుగూడ వీలుగానున్నది. మధ్యగోడలు కప్పు వరకును లేవు. 7 గంటలైనవి. పరిజనదోకడు వచ్చి వసంత సింహునిని కలిచెను. ఆతరువాతనున్న వసంతుడాబట్టలతోనే వానివెంటబోయెను. కాని అతడూరకపోలేదు. దట్టించిన 6 నాళ్ల ముల పిల్లలును జేబులో వేసికొనియే పోయెను. అతడు పోవు సరి కాగదిలో పదిమందియున్నారు. వారిలో కొందరు వైవి కుల దుస్తులను ధరించియున్నారు. మొదట మాట్లాడిన పురుషుడు సేనాధిపతి వేషమును వేసికొని యుండెను. వసంత సింహుడుగూడ తనకు వాసొసంగిన ఆసనముపై గూర్చుండి మహారాజునో యనుకొనుచుండ వెనుక తలుపు తెరుచుకొని యొక బాలుడు వచ్చెను. బాంబాయి నుండి వసంత సింహునితో ప్రయాణము చేసిన బాలుడే యీ బాలుడు. అందరను లేచి అతనికి వందనము లాచరించిరి. ఆ బాలుడు వసంతునిగుర్తించి నట్లగవవచ్చెను.

మీకందరకును కుశలమా? అని మహారాజడిగెను.

నేనాధిపతి వసంతుని ముందుకు పిలిచి మోహననగ రమునుండి దేవరవారి మంత్రిలు పంపిన పురుషుడివేదే.

చిల్లము, దేవరవారిని భద్రముగా మోహననగరమునుండి తీసికొని వచ్చుటకు మంత్రిలు నన్నుంపిరిని వసంతుడనెను.

ఏ కారణమునో గాని వసంతునియందు మహారాజున కనిష్ట మున్నట్లగవడినది.

నే నిట్టివానితో గూడ మోహననగరమున కేల పోవలె నని మహారాజునెను.

"అంతకన్న సురక్షితమగు మార్గ మింకొకటి లేదని" సేనాధిపతి చెప్పెను.

"వారందరూనాకు హేతులేకదా" అనిరాజడిగెను.

A Dull Dasara for Bengal.

CALCUTTA, September 22.—On account of the collapse of bussiness Marwaris are leaving Calcutta in large numbers. The Puja festival is going to be a dull affair this year, unemployment, half pay and high prices all combining to make Bengali homes cheerless. Shops are almost deserted. Practically there are no Puja sales this year. War has not produced any appreciable effect upon well-to-do Indians who are as usual proceeding to health resorts during the Puja holidays.

Bengali Ladies' Meeting.

A meeting of Bengalee Ladies was held on Saturday to raise money in aid of the Indian Relief Fund. The Dowager Maharani of Cooch Behar presided. It was decided to hold an entertainment in way of an Indian play to be performed by respectable Bengalee Ladies under the patronage of Lady Carmichael on the 18th December.

A Derailment.

DOMAR, September. 23.—At 18-56 on the 22nd five wagons of down goods special were derailed at mile 144-2 between Chilibati and Domar blocking the line for the down Darjeeling Mail. Nor. 48 and 10 down trains were transhipped. The line was cleared at 5-45 to-day and the Up Darjeeling Mail passed through safely.

UNITED PROVINCES.

Mussoorie Fine Art Exhibition.

LUCKNOW, September 22.—The Mussoorie Fine art Exhibition attracted 234 exhibits. The Society's prize for the best picture in any medium was awarded to Mr. Wildebloods, Lucknow, Mr. Weston's prize for best water colour to Mr. Condons, the Jumna near Kalsi and Mr. Jolliffe's for best picture in oils to Mrs. Beadons (a Kashmiri woman and child.)

SIND.

Assistance to Military Authorities.

KARACHI, September 22.—The Karachi Chamber of Commerce at a special meeting having heard Colonel Anderson's statement resolves that each member will make every effort to assist the military authorities at the present time by granting to the members of their staffs who are volunteers all the leave that may be necessary to enable them to carry out such military duties as they may be called upon to perform.

A Military Exhibition.

The Military Exhibition which comes off at Hyderabad to-morrow in aid of the War Fund will be very interesting and the first of its kind in Sind. To give an idea of warfare to the people the Military Authorities have constructed an actual fortress to show the fortified positions entrenchments and all kinds of military defence works, etc. Hundreds of tickets have already been sold and people are inviting friends from various parts of Sind.

Karachi Municipality.

Administration Report.

KARACHI, September 22.—The Bombay Government in a review of the Municipalities remark:—The administration of the Karachi Municipality is undoubtedly progressive but the progress has not been as fast as the remarkable expansion of the city and port demands. [These] developments call for the initiation of a comprehensive policy of large far reaching schemes of improvements. A stage in fact is being reached in the city's development when extraordinary measures are required of a permanent the ordinary administrative machinery of the district Municipality. The bill now before the legislative Council providing for the appointment in the Municipalities of a chief executive officer of a standing in status and functions to the Municipal Commissioner for the city of Bombay, is desirable as it is calculated to meet the requirements of the situation.

The Karachi Chamber of Commerce Recommends Increased Cultivation of Food Grains.

KARACHI, September 22.—The Karachi Chamber of Commerce have addressed the following letter to the Government:—The early rapeseed (Tooria) crop is now about to be sown. It is, therefore very important that immediate action be taken to advise the cultivators against the mistake of sowing a large area with oilseeds expecting the usual export demand. In the event of a speedy termination to the war in Europe it is improbable that continental seed-crushing industries could be revived in time to make use of the Indian surplus seed during 1915 and without such a revival it is hardly necessary to point out how valueless that surplus would be a reference to the interesting figures given in the "Indian Trade Journal" of the 27th August last will show how great a portion of the seed exported from India is consumed by these very countries that are now debarred from the industry. My committee would submit the following figures showing the destination of rapeseed and linseed exported during the years. 1913-14. To Belgium. About 14 p.c. 10 p.c. Germany about 25 p.c. 13 p.c. France, about 25 p.c. 30 p.c. United Kingdom about 5 p.c. 40 p.c. Italy about 5 p.c. 7 p.c. The United Kingdom and Italy seem consequently the only source from which demand may be expected. It is hoped that the United Kingdom may somewhat increase its demand but it is improbable that it can extend its capacity very largely at a short notice. At best therefore it may be concluded that the rapeseed exports will not be more than 10 to 20 of its usual volume while the linseed export may perhaps be 50 to 60 of its normal provided conditions are equal in the Americas. On the other hand the demand for Rabi food grains particularly wheat promises to be enormous. The usual supplies of wheat from Russia will almost certainly be cut off while the outlook for the Argentine wheat crop is anything but brilliant. A bumper wheat and Rabi food grain crop is under the circumstances much to be desired and my Committee feel confident would yield to the cultivator and to the country generally most satisfactory results. For these reasons my committee trust the Government will agree with their recommendation to the cultivators to decrease the areas under oil seed crops and to increase those under wheat and Rabi food grains during the coming season.

గిరిదరి బిర్లా

THE GREAT EUROPEAN WAR.

THE BATTLE OF AISNE: ALLIES' APPRECIABLE PROGRESS.

GERMANY'S VANDALISM: WORLD-WIDE HORROR.

A JAPANESE TORPEDO BOAT SUNK.

THE "EMDEN" BOMBARDS MADRAS.

RUSSIA TRAPS AUSTRIANS AND GERMANS.

(REUTER'S AGENCY.)

Our to-day's war news is both better and worse than yesterday's though from the point of view of the probable ultimate result it must be considered better. As regards the Centre of war we have the French Communiqué which says that the armies of France have made an appreciable progress especially between Rheims and Argonne. The allied forces have succeeded in forming a turning movement and are attacking the enemy from the west also at St. Quentin. The German and Austrian armies are hemmed in in a corner in Galicia and the Russians have begun the bombardment of Jaroslav and the investment of Przysnal. The Japanese have lost a second torpedo boat outside Kiachau sunk by a German Cruiser. Nearest home we have had the gay but grim flying visit of our Bay of Bengal enemy-friend the 'Emden.' She appeared broadside last night at 9 P. M. smartly dressed in her brilliant searchlight in the offing to the South-east of our harbour, threw a number of shells and a quantity of shot on the city off its guard, caused a good deal of damage—setting fire to two kerosine tanks, killing a few individuals, and hitting a number of buildings on the beach—and at the first shot from the awakened arsenals disappeared into the southern gloom. A fuller report of this romantic adventure our readers will be able to find in our Telugu Telegraphic Columns.

GREAT BRITAIN.

The Battle of Aisne.

LONDON, September 22.—(12-40 P. M.)—The battle of Aisne is still undecided. The allies are gradually eating their way into the German position in face of an appalling fire from the German heavy artillery. The intervening ground is marshy and intersected by canals which hamper an infantry advance.

A Turning Movement.

LONDON, September 22.—It is reported from Amiens that fresh allied forces are attacking from the west at St. Quentin forming a turning movement and so relieving the frontal assault on entrenched positions which is terribly costly. This new Army is probably not entirely French. It is believed to comprise considerable cavalry force.

Situation Improving.

LONDON, September 22.—A British Major who has arrived in Paris from the front says that the situation of the allies is excellent and has considerably improved during the past forty-eight hours.

The Battle of the Aisne.

"TIMES" ACCOUNT.

Holocaust of Germans.

LONDON, September 21.—The Correspondent of the "Times" graphically describes the desperate nature of the German onslaught on the Aisne.

The men were literally thrown away to act as a mere dead weight and were hurled down upon the British lines like a landslide. The British Officers were wonderfully cool and their coolness made their men fight.

That and a bit of pluck wore out the Germans whose losses were colossal.

The Kaiser at Nancy.

The Emperor William witnessed the second assault at Nancy and when it failed he walked away without word.

Naval Operations.

THE P. and O. "EGYPT."

A Narrow Escape.

LONDON, September 21.—(4-16 P. M.) The Peninsular and Oriental Liner "Egypt" had an exciting experience near Ushant. An armed merchant vessel ordered her to stop but as the nationality of the merchant vessel could not be discerned the "Egypt" took no notice but went ahead at full speed.

The merchantman gave chase sending wireless messages to warships. As the "Egypt" made for Plymouth several British and French warships appeared whereupon the "Egypt" stopped. She then discovered that the merchantman was French.

British Cruiser Disabled.

Casualties Among Officers.

LONDON, September 22.—(4-15 A. M.) Among the Officers killed on "Pegasus" were Commander Turner and Lieutenant Drake.

The "Pegasus" Beached.

LONDON, September 22.—H. M. Cruiser "Pegasus" has been beached.

Mr. Churchill's Speech.

Mr. Smith Goes to the Front.

LONDON, September 21.—(11-55 P. M.)—Addressing an enthusiastic recruiting meeting in Liverpool, Mr. Churchill announced that Mr. F. E. Smith was in a few days off to the war. Mr. Churchill wished him a safe return.

Mr. Churchill stated that he had no anxiety as to the result of the war. Our arms had been blessed by unexpected good fortune. He had expected that the great battles in France would have been fought much further south.

If the German fleet did not come out to fight they would be dug out like rats in a hole.

Sir J. Jellicoe.

Congratulates the Fleet.

LONDON, September 22.—(5-15 A. M.)—Vice-Admiral Sir John Jellicoe in a general signal to the fleet announcing the grant of separation allowances congratulates the men on their work.

British Officers.

Promotions Gazetted.

LONDON, September 22.—The following promotions are Gazetted:—Major General Sir C. Macready to be Lieutenant-General, Major General Sir W. Robertson to be Lieutenant-General and Colonel the Honourable W. Lambton to be Brigadier-General. They were all three mentioned in Field Marshal Sir John French's despatch of the ninth instant, Sir W. Robertson is a ranker.

The Cot

Sir C. Mac

LONDON, September 22.—Charles Macara is present stagnant. Government action. The outlook will be the great destruction. extend their production. planting next season's crop.

Unemployment

Board of Trade

LONDON, September 22.—The Board of Trade shows that unemployment in the country was less than it was in September 1913.

INDIA.

The British Force.

History Being Compiled.

ALLAHABAD, September 22.—The London Correspondent of the "Pioneer" wires:—"Reports of the doings of the expeditionary forces are now being compiled by an officer specially entrusted with the duty."

Their Eastern Theatre.

THE GERMAN ARMIES.

THEIR DISPOSITION.

"Times" Correspondent's Opinion.

ALLAHABAD, September 22.—The "Pioneer's" London Correspondent cables:—"The 'Times' Military Correspondent says:—'We are justified in supposing that not less than six German army corps have gone east making eleven active corps at least available in this theatre and with these are associated a large number of reserve.'

General Rennenkampf's Army is now probably behind the Niemen and has been reinforced. It is useless as well as dangerous for the Germans to pursue him and they may therefore decide to resume the defensive and send at least four corps either to France or Silesia.

Time will hardly permit for the surplus German corps in East Prussia to begin a fresh adventure in the west and it must therefore be supposed that the Germans will assemble a great group of armies in Galicia and about Posen for the main operations leaving in East Prussia only forces necessary to check the armies covering the Russian right while it is possible the German armies on the west may resume the offensive after receiving reinforcements.

The chances are that the German staff will endeavour to continue such operations as those now in progress on the Aisne until after the great collision with the main Austrian armies.

The Ruin of the Rheims Cathedral.

THE FRENCH FOREIGN MINISTER'S TELEGRAM.

LONDON, September 22.—The following telegram has been received from the French Foreign Minister in Bombay from M. Delcasse:—"Without being positively."

TELEGRAMS.

FRANCE.

French Communique.

Allies Make Progress.

LONDON, September 22.—(2-50 A.M.)—The following official statement was published in Paris at eleven o'clock on Monday evening:—
The fighting to-day has been less violent. We have made appreciable progress especially between Rheims and Argonne.

German Vandalism.
BURNING OF RHEIMS.

World-wide Horror.

LONDON, September 22.—World-wide horror has been roused by the desecration at Rheims.
A New York architect suggests an organised protest of art lovers throughout the world against "Vandalism gone mad" must be made.
A number of Italian art associations have forwarded a protest to the French Embassy in Rome and also to the German authorities.
An Official German despatch admits the burning of Rheims.

Correspondent's Descriptions.

LONDON, September 22.—Correspondents telegraphing from Rheims on Sunday describe their meeting with thousands of fleeing inhabitants on the roads.
Four thousand took refuge in Heidsieck in cellars. There was scarcely a street where the houses had not been wrecked by shell.
The priest in charge of the Cathedral the walls of which were then intact said that there were then 125 wounded Germans inside. The Red Cross had been hoisted on the spire yet the shells were constantly falling. Two of the wounded were killed, the interior was covered with fallen masonry, charred beams and broken glass.
The Germans first bombarded Rheims on the fourth instant when they were en route for Paris and then they spared the Cathedral. The bombardment of the latter began on the 19th instant some days after the retreat of the Germans.

CENSUS OF PARIS.
Two-Thirds of Normal.

LONDON, September 22.—A census of Paris shows that the population is now 1,507,041 which is two-thirds of the normal. The number of women is double that of men.

THE COLONIES

The Empire and the War.
IN SOUTH AFRICA.

Hertzogiters Support.

LONDON, September 22.—At a crowded meeting at Bethlehem a strong Hertzogite centre in South Africa it was overwhelmingly resolved to support the Government in its campaign in German Southwest Africa.

The Stock Exchanges.
Reopened in Australia.

LONDON, September 22.—The Stock Exchanges of Sydney and Adelaide have reopened.

RUSSIA.

Russian Announcement.
Austrians and Germans Trapped.

September 22.—(5-40 A.M.)—It is announced that the Austrian and German forces have been trapped.

TELEGRAMS.

GERMANY.

General Kluck's Army.

A Significant Rumour.

LONDON, September 22.—It is rumoured in Antwerp that General Kluck has transferred his staff to Mons.

Floods in Germany.

LONDON, September 21.—Serious floods have occurred in Germany.

JAPAN.

In the Far East.

Japanese Torpedo Boat Sunk
By a German Cruiser.

PEKING, September 22.—(5-30 A.M.)—The Japanese have lost a second torpedo boat outside Kiaochau. The vessel was sunk by a German cruiser.

ITALY.

EXPORT OF SUGAR.

Authorised to England.

LONDON, September 22.—The Italian Cabinet has authorised the export of a hundred thousand tons of sugar monthly to England.

UNITED STATES.

Prospects of Peace.
PRESIDENT WILSON.

On Inopportune Peace Suggestions.

WASHINGTON, September 22.—President Wilson told callers at White House that the ability of the United States to serve humanity was handicapped by inopportune peace suggestions.

INDIAN TELEGRAMS.

(Associated Press Agency.)

SOUTH INDIA.

Postal Notice.

Telegrams for Switzerland are now accepted in plain English as well as plain French.
Remittance Cables with one code word only are now accepted.

India and the War.
TELEGRAPH RATES.

A Notice.

As a temporary measure from 12 hours to-morrow the 23rd instant the text of a full rate plain language telegram including signature written in English from India to Great Britain, Aden, Australia, British East Africa including Uganda and Zanzibar, British New Guinea, British North Borneo, British Somaliland, Cyprus, Federated Malay States, Fiji Islands, Gibraltar, Hongkong, Labuan, Malta, Mauritius, New Zealand, Perim, Rhodesia, Sachelles, Straits Settlements, Tasmania, Union of South Africa should be counted and charged as if groups of ten letters to a word and expressions such as "at present" and "surroundings" should be counted as if they were words.

India.

Released.

Miss Carment, a resident before the District Magistrate, the Police suspicions against her and correspondence in her possession and living a lonely life the Magistrate that she was a foreigner with literary talents and a fund for providing comforts and incidentally to find out. The correspondence seized articles signed "Merle" "Carmen" and letters to soldiers of this garri-

TELEGRAMS.

son asking for their names to enable her to send them comforts, should they go on service. The Magistrate found that her conduct was perfectly respectable if mysterious and released her.

Obituary.

TRIVANDRUM, September 22.—H. H. The Valikoil Tampuran, C. I. E., died of the effects of a motor accident.

The Co-Operative Conference.

MYSORE, September 22.—The fourth Mysore Provincial Co-operative Conference was opened in the Rangacharlu Memorial Hall at 1 P. M. to-day by the Yuvaraj who in addressing the delegates referred to the creditable progress made by the Society since its inception in 1911. He also drew their attention to the resolution issued by the Government of India the allusion therein to the phenomenally rapid progress of co-operation in India. Mysore, he said, had some societies as well as any other part of India and better than some in this respect and compared with the Native States easily took the first place. The only other Native State which had actively taken up co-operation being Baroda. Gratifying as was this progress however he found that in one respect Mysore was behind the other parts of India. Their working capital was Rs. 21,47,340 for about 40,500 members or about Rs. 53 per head as against Rs 100 in British India. This, he believed, was not due to lack of funds but to the cautious policy pursued in Mysore. The bulk of their members were agriculturists and if any benefit the Society could provide was to reach them they should first be freed from prior indebtedness to village money lenders. The strenuous attempts which were being made by the Government of Mysore to develop the resources of the country had met with the most gratifying response but he saw a tendency to bring under co-operation a large variety of enterprises which belong to the class of joint stock concerns. There was one field in particular to which they could give full play to their spirit of enterprise and organisation, viz, the development of agriculture and agricultural industries by co-operative method, a combination to the use of which the agriculturists of Europe owed their present prosperity.

BOMBAY.

Charge of False Personation.

BOMBAY, September 22.—Thomas C. William Jones, an employee in the "Railway Times" Office was sentenced to one year's rigorous imprisonment at the Criminal Sessions of the High Court to-day on a charge of abetting Albert Price and William Donoghue in personating Police Officers and extorting 14 sovereigns from a Parsi Jamsetji. Price and Donoghue were convicted and sentenced at the last criminal sessions.

A New City Liner.

The "City of Nagpur" a latest addition to the city line arrived here last night on her maiden voyage. She brought some 160 passengers on board and had a pleasant voyage.

Maharaja Scindia.
Munificent Contributions.

GWALIOR, September 22.—In addition to the offer of seven thousand pounds sterling already accepted from the Maharaja Scindia for the purchase of motor cars for the war H. H. now made a further offer of fifteen thousand pounds for the purchase of motor transport in the field and also contributed five thousand pounds to the relief of the Belgian sufferers.

CALCUTTA.

Insubordination on the High Seas.
Accused Lightly sentenced.

CALCUTTA, September 22.—Delivering judgment in the "Clentive" case in which Michael Flaherty fireman of that vessel was charged with insubordination and refusal of duty by Captain Hart, the Commander, the Magistrate Mr. Camell said "it is not denied that the accused refused duty on the 16th and 17th. The defence raised was that the accused was justified in refusing duty owing to bad and insufficient food supplied. I cannot accept this defence in view of section 83 (5) assuming the case to be well-grounded. The discipline on the ship is a matter of too paramount importance for this grievance to justify refusal the truth or otherwise of the grievance would however be material in question of sentence. Now there is no doubt that the petition to the shipping master was a genuine one. Captain Hart admits grievances of some of the signatories and two of the signatories have been called as witnesses and have in my opinion substantiated the grievance complained of. They impressed me as being honest. Moreover the second Engineer admits that complaints were made at sea and the Chief Steward speaks of complaints, on the 10th September in Port. I come to the conclusion that the crew had a real grievance as to the food supplied and that the accused's refusal of duty was in consequence of such grievance. Taking this into consideration and also that the accused returned to duty on his own accord on the 19th I take a more lenient view of the case than I would otherwise have done and sentence the accused to three days simple imprisonment.

నోటీసు.

కొందఱు విలేఖరులు కాగితము రెండు ప్రక్కలును జలుగుగా వ్రాసి పంపుచున్నారు. రెండు ప్రక్కలు వ్రాయుటలో ముద్రాకార్యము మిక్కిలి కష్టమగుచున్నది. కావున దయయూచి విరళముగా కాగితమునకు ఒకవైపున వ్రాసి పంపుదుగాక యని ప్రార్థించుచున్నాము. [ఆం. ప. సం.]

వారపత్రిక

చందాదారుల కెప్పటివలె రూ. 2-8-0

ఈపత్రికయొక్క యుపయోగము చదివిన వారలకు దెలిసియే యున్నది.

ఇంతవరకు నీపత్రిక సంగతి నెరుగని, భేదభాషాభిమానుల నందఱనుసమూహా పత్రికను దెప్పించవేడుచున్నాము.

తెలుగు పత్రికల యందెల్లను నెక్కువ వ్యాపకముగల వార్తాపత్రిక.

భూలోక వార్తలను వ్యవహారములను దెలిసుకొనుట కిది తగిన పత్రిక.

దివసపత్రిక యక్కిరలేని వారలకు వారపత్రిక పంపబడు చుండును

ఆంధ్రపత్రికాకార్యాలయము,
పోస్టుబాక్సు నెం. 212, మదరాసు.

మోహినీ తైలము.

ఈ తైలముల నూనెగల సీసా 1-కి వెల 0-12-0 లు
శ్రీ పురుషులు వాడుటకు యోగ్యమైనది.

మెదడుకు చలువజేయును.
కండకు చలువజేయును.
వెండ్రుకలు పెరుగును.
వెండ్రుకలు నాలవండును.
వెండ్రుకలు నునుపుజేయును.
మనోహరముగా నుండును.
సువాసన గలిగి యుండును.
వేలకు వేలు
సీసాలు విక్రయము.

తప్పకకొనుట యుక్తము

ఇది మనోహరమము జేయు విద్యాస్థులు, స్త్రీజనులు, ఉద్యోగస్థులు మొదలగు వారికి సుఖనిద్ర, విశ్రాంతి నిచ్చును. సుందరుల మోహలావణ్యములకు ప్రావగు కురులను మనోహరముగఁ జేచి కాపాడును. ఒకసారి పరీక్షించిన నిజము తెలియఁగలదు.

జ్వరహరి.

సీసా 1-కి వెల రూ. 0-12-0

జ్వరము శరీరమునందు రక్తభేదము, రక్తగతిభేదమువలన గలుగును. సాధారణముగా నీటి, గాలి, స్థలపుమార్పువల్లనను కేహమునకు గాసి వలనను జ్వరమునచ్చును. జ్వరహరిని అయిదు పూటలు సేవించిన పట్టివిషపు-జ్వరములు, చలిపురాజ్వరములు మొదలగు సమస్తజ్వరములు మానును; కొద్దిదినముల సేవించిన శరీరము యధాస్థితినిజెంది ఆరోగ్యము గలిగియుండును.

గ్రహణిమాత్రలు.

20 మాత్రల డబ్బీ 14 రు 0-8-0 వి. పి. 0-12-0
రక్తవిరేచనములు, బుక విరేచనములు, జిగురు విరేచనములు, అజీర్ణ విరేచనములు మొదలగునవి ఈ మాత్రలను మూడుపూటలు సేవించినతోడనే నశించును. వీనిని పిల్లలకుకూడ వాడవచ్చును. అమృతాంజనము డిపో, 109, ఫోరోడ్డు, బొంబాయి.
2. జహంగీరుపీఠి, మద్రాసు.

తేలు మందు.

వెల సీసా 1-కి 0-8-0, వి. పి. సహా 0-12-0.

తెలుకాటువలన అసాయములేదు గాని విశేష బాధగలదు. విషము నెత్తుదుగో తేలుకాటున ప్రవేశించదు. బాధనరములమెంట పెద్దనరముదగ్గర నుండి లాగుట ప్రారంభించును. కుట్టినచోటును మొద్దగునటుల చేసిన బాధ తగ్గును. ఈ ద్రావకము ననేకులు పరీక్షించిరి. ఇది మిగుల ఘాటు గలిగి నీటివలె నుండును. చెడకుండుటకు గాను రబ్బరు బిరడాగల సీసాలో ముందు పోయబడినది. కుట్టినచోట కొంచెము ముదుపోసిన బాధమాయ మగును. మందును గలిగియున్న తాము బాధపడక నితరులకు పుణ్యము గట్టుకొనవచ్చును. ప్రతియింట నుండదగినది.

కఫహరి

సీసా 1-కి రూ. 1-0-0.

దగ్గు శ్వాసకోశములందు బలహీనతవలన ఏర్పడును. ఇది అనేకవిధములు. 1. శ్లేష్మము వలన ఏర్పడుదగ్గు, 2. కీలేకాలమున జరిగించు దగ్గు, 3. శ్వాసకోశముల సూక్ష్మనాళములందు ఏర్పడుదగ్గు 4. ఉబ్బసము, 5. ఉయదగ్గు దగ్గుకు సేవించవలసిన మందు దగ్గువిధమునుబట్టియుండును. శ్వాస పిల్లి కూతలు ఎగిర్చి ఆయాసము మొదలగు కఫరోగములు శ్వాసకోశముల సూక్ష్మనాళములయందు ఏర్పడు బొగ్గుపులుసువాయువు త్వరలో ప్రాణవాయువునకు మారనందున కలుగును. కఫరోగులు మేహకారకమునబట్టి శరీరమున బలహీనత యేర్పడినకొలది వృద్ధిజెందును. దగ్గుగలప్రతివారు దీనిని వెంటనుంచుకొనుటయచిది.

కఫహరి ము.

ఈ మూర్తము నమూనా చి కేయబడినది దగ్గు, ఉబ్బసము, కాసహేన శ్లేష్మజ్వరము మొదలగువానికి మిగుల ఉపయోగించును. దీని వెంట నుంచుకొనుట మంచిది. చిన్నడబ్బీ 1-కి 0-8-0.

కలరామాత్రలు.

డబ్బీ 1-కి 12 మాత్రలు వెల రూ. 0-6-0.

కలరా వ్యాధివలన ఒకవిధమైన అలలుబాడ్డము. ఇది గాలియందు నీటియందునుమానివులైన విషపురుగులు చేరుటవలన గలుగును. తగిలిన వెంటనే మందును తినుట అవశ్యకము. కలరా యుప్పుచోట నీటిని కాచిత్రాగుట యుక్తము.

వజ్రగుళికలు.

దీని వెల బుడ్డి 1-కి రు. 1-0-0

ధాతుపుష్టికి, బలమునకు, ప్రాణమునకు రక్తపుష్టియు, నరపాటుత్వమును కారణములు. రక్తపుష్టికి మంచి ఆరోగ్యము మూలము. ఆరోగ్యము బహిరంగ శరీరవ్యాయామమువలనను, జీతెండ్రుకలమువలనను గలుగును. నృభిచారము, సుఖరోగములు, క్షయములు, శ్రాంతి లేకుండుటయు, ఆరోగ్యమునకు హానినిజేయును. దీనివలన శుక్లవర్ణము, స్థలము, శక్తిలేకుండుట, అగ్నిమాంద్యము, భయము, కంపము, చురుకుడనము లేకుండుట మొదలగునవి గలుగును. వైజ్యగుళికలు ప్రజాముఖమువంటివి.

కుష్టు తైలము.

బీళ్ళ 1-కి వెల రు. 0-8-0 వి. పి. సహ

ఈతైలము పొడలు, బొల్లి, తెలుగుకుటులకు రాయుటకు ఉపయోగించును అమృతాంజనం డిపో, 109, ఫోరోడ్డు, బొంబాయి.
9. జహంగీరుపీఠి, మద్రాసు.

తామర తైలము

నీకు తామరబాధగలదా?

ఒక్క మా తామర తైలము డబ్బాను ఆరు అణాలకు కొని నాలుగైదు సార్లు రాచినయెడల తామర నిర్మూలమగును. నయము కాని యెడల మీ అరుఅణాలు తిరిగి తీసికొన వచ్చును.

అనేకసంవత్సరములు, మాసములు బాధపడిన వారు దీనివలన తక్షణమే సుఖముపొందిరి.

హా! నిదురపట్టక బజ్జల బజ్జలమందు అరస్థవక వానికై రహ వద్దు.

సుఖభోగి తైలము.

డబ్బీ 1-కి రు 1-0-0. వి. పి. సహా 1-4-0

అన్నివిధముల వ్రణములకును, కొరుకు పుండ్లకును ఈ తైలము ఉపయోగించును. ఈతైలమును రాచిన పుండ్లు మానును. లోపలికి మాత్రలను తినవలయును. అన్ని గాయములను మాన్పును.

చుండుకు నూనె.

వెల సీసా 1-కి 0-6-0 వి. పి. సహా 0-10-0

ఈ నూనెకురాచిన చుండు, పొట్టురాలుట, జిల, గోకుడు పుండ్లు మొదలగునవి మానును. దీనివలన వెళ్ళుకులకు హానిగలుగక చక్కగఁ జెరుగ గలవు.

గజికి తైలము.

వెల డబ్బీ 1-కి రు. 0-8-0 వి. పి. సహా 0-7-0.

గజ్జి, చీడ శరీరమంతట వ్యాపించి ముఖ్యముగ చిన్నపిల్లలకు విశేషబాధను గలిగించుచున్నవి. ఈతైలమును నాలుగుపూటలురాచిన తప్పక పనిజేయును.

వజ్రగుళికలు.

ధాతుపుష్టికి, బలమునకు, రక్తపుష్టికి, శక్తికి, వ్రణమునకు. 20 మాత్రల డబ్బీ 1-కి వెల 1-0-0
అమృతాంజనము డిపో, నెం. 109, ఫోరోడ్డు, బొంబాయి.

విజ్ఞానము

వారపత్రిక చందా
వార్యుల నప్పుడూ
నుత్తరము
ప్రియ

